БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 82 (8608)
АПРЕЛИИН 6
ВОСКРЕСЕНИ
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Хүдөөдэ худалдаа наймаа улам һайжаруулая

...ай ороной ажахын, соёл культурын бүхы һалбаринуудай жэлһээ ...дэ улам ехээр хүгжэхэтэй хамта ажалшадаймнай байра байдал һайжарна. Манайшье республикын жэшээ дээрэһээ хаража үзэхэдэ, зоной олзонь хараа байса, элирхэйгээр дээшэлнэ. Тэрээнтэй хамта, ажалшад эд бараа улам ехээр худалдажа абадаг боложо байна. Хэдэн жэлэй урда тээ үнэтэй, һайн бараанай эхэнхинь хото городуудта худалдагдадаг байгаа һэн. Харин мүнөө хүдөө нютагайхид городой ажалшадһаа дутуугүйгөөр, гоё хубсаһаар хубсалдаг, гэр соохи үнэтэй хэрэгсэлнүүдые олоор абадаг болоо, тэдэнэй эрилтэнь ургаа. Тиимэһээ хүдөө нютагуудта ажалшадые эд бараагаар хангалга нилээд һайжараа байна. Колхоз, совхозуудай ...р шадар ехэ магазин байхаһаа ...., мал ажалай холын фермэнүүдэй, тарян ажалай бригадануудай дэргэдэ эд бараан, эдеэ хоолой шухала зүйлнүүд худалдагдадаг болоо. Худалдаа наймаанда ...у арга дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Республикын колхоз, совхозуудай мал ажалай холын фермэ, гүүртэнүүдтэ наймаалагшагүй ларёк хүдэлдэг, гадна 21 автолавка, 157 морин ашаа ябажа, малшадта эд бараан худалдагдадаг. Худалдаа наймаанда мүн ондоошье ...у арганууд хэрэглэгдэнэ. Эдэ ...э хадаа ажалшадые эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр тасаряагүйгөөр хангаха арга олгохо гадна, сельпонуудай түсэбөө ...хэ хэрэгтэ нүлөөлнэ.

... хэрэглэгшэдэй кооперациин ...гай союзай дунда хэжэнгынхид ...лжэ ябана. Тэндэ олохон сельпо ажалшадай эрилтые гүйсэд хангадаг болонхой. Малай фермэ, ...энүүдтэ ларёгууд, киоскнуудые ...эншье һаа, хирэ болоод лэ нүүдэлэй наймаа эльгээжэ байдаг сельпо Хэжэнгэдэ бии. Республикын ...у сельпонуудай дүршэл дээрэһээ харахада, автолавка гү, али ... наймаа морёор абаашахадаа ...б хэрэгтэ хэрэггүй юумэ абаагүй, харин пайщигуудай уридан хэлэһэн захилыень хараадаа ...дадаг байха юм. Жэшээлхэдэ, ...нгын сельпогой эмхидхэһэн ... наймаа дүтэ шадарай колхозуудһаа гадна, холын фермэнүүдтэ бараа абаашадаг.

Нүүдэл наймаанай ерэдэг болоор бидэ эд бараагаар таһалдаха болёобди. Захиһан бараасымнай ...жомоо ерэхэдээ асаржа үгэг-гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад хөөрэнэ.

...жалшадай захилые харалсажа, бараагаа магазинуудта зүбөөр ...рилжа үгэдэг, түрүү арга дүршэл дэлгэрүүлдэг лэ сельпонууд хүдэлмэреэ һайжаруулжа, пайщигуудай эрилтые харюулжа шадаха байна. Гэхэ зуура, зарим сельпонууд мүнөөнэй эрилтын ёһоор хүдэлмэреэ шэнэдхэн табижа шадаагүй байха юм. Тэрэнэй эсэстэ һайн һайхан эд бүдүүд пайщигуудта харагданшьегүй, сельпогой гү, али магазинай хүдэлмэрилэгшэдэй танил талануудай гарта орошодог. Гадна, зарим сельпонууд түрүүшын хэрэглэлэй эд бараа—дабһа, керосин, мылэ, зуруул гэхэ мэтые тоохогүй зан гаргадаг болонхой. Тиимэ һэнгэргүй хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр заримдаа колхозой ажал һаатадаг. Юундэб гэхэдэ, хэдэн километр холо байдаг малшан гү, али ондоо хүдэлмэришэн ажалаа орхёод, дабһа, тамхинда ошожо, ехэ сагаа гээнэ ха юм. Эгээл иимэ ушар Бичурын, Ториин, Зэдын аймагуудта үзэгдэдэг байна. Шанага, Хонхоло нютагууд Заганай сельпоһоо, аймагай центрһээ нилээд холохон юм. Теэд, эд хэрэглэгшэдэй Бичурын аймагай союз тэндэхи ажалшадые дабһа, мылээр заримдаа таһалдуулдаг байба. Эдэ мэтын дутуу дунданууды, мүн эд бараанай эрьесын түсэб дүүргэдэггүй баримтануудые харуулха болоо һаа үшөөл олон.

Республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй һаяхан бологшо X съезд дээрэшье шүүмжэлэл дэлгэржэ, дээрэ дурсагдагша, мүн ондоошье дутуу дунданууд элирүүлэгдэһэн байна.

Эдэ дутуунуудые зайсуулхын тулада түбхын түрүүн эрхим хүнүүдые наймаалагшад болгохо шухала. Тиигэжэ эд бараа танил талануудтаа үгэхэ ябадал болюулха, элдэб урилтэ, хулгайлгатай тэмсэхэ ёһотойбди. Эд хэрэглэгшэдэй аймагай союзууд, сельпонууд элдэб бараануудые магазинуудта зүбөөр, тааралдуулан хубааха, худалдан абагшадай эрилтэнүүдые хараадаа абаха, шэнэ арга дүршэл зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ, ажал хүдэлмэри тухайгаа пайщигуудайнгаа урда тоосоогоо хэхэ зэргэтэй.

Хүдөөгэй магазинуудай хүдэлмэрииe сэгнэхэдээ эд бүд, эдеэ хоол наймаалха түсэбөө дүүргэһээрнь хизаарлаха бэшэ, мүн ном худалдалгые заатагүй харалсаха шухала. Юуб гэхэдэ, хүдөөгэй зарим магазинууд элдэб һонин, илангаяа бурят номуудтай байһан аад, тэдэнээ нюужа даражархёод байдаг. Иимэ ябадалда эсэс табихаар болоо.

СССР-эй Верховно Соведэй һая болошо сессиин тогтоолнуудые бүхы арадна нэгэн дуугаар дэмжэжэ, эхэ оронойнгоо бүри һалбаран хүгжэхэ, эб найрамдалай улам бэхижэхэ хэрэгтэ туһа нэмэри хэхэбди, ажалдаа шэнэ амжалта туйлажа, Майн 1-нэй һайндэрые угтахабди гэжэ мэдүүлнэ. Тэдээнтэй хамта мүн манай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин, сельпо, магазинуудай хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ энэ агууехэ хүдэлөөндэ хам оролсожо, ажалшадай эрилтые харюулха нангин уялгаяа үнэн сэхээр дүүргэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

...ү һаалга тухай 1958 оной апрелиин 1-нэй мэдээн

Аймаг	1957 оной энэ үеынхитэй сасуулхада һү һаалгын дээшэлһэниинь (процентээр)	1958 оной январиин 1-һээ апрелиин 1 хүрэтэр	Тэрэ тоодо: март һара соо	Тэрэ тоодо: мартын һүүлшын 10 хоногто
...ргажанай	131,0	181	69	25
...йкало-Кударын	139,0	250	107	41
...чурын	119,0	336	124	44
...дын	101,0	269	103	37
...рүүнын	106,6	242	94	35
...играйн	120,9	289	112	41
...каменай	103,7	130	48	15
...волгын	139,1	412	153	53
...абанскын	123,9	332	136	50
...эжэнгын	114,1	201	80	30
...ударын	124,2	374	141	49
...урумканай	113,8	212	79	29
...яхтын	110,2	359	142	52
...ухаршэбэрэй	114,2	289	110	41
Прибайкальска	111,4	390	155	54
...элэнгын	103,9	386	136	47
...арбагатайн	109,0	421	147	49
...ориин	139,4	234	90	37
...ункэнэй	117,2	237	94	34
...ориин	103,0	228	82	29
СОВХОЗУУД:				
...рьёогой	—	437	154	59
...ичурын	—	477	195	76
...рүүнын	—	347	133	47
...яхтын	—	525	199	77
...элэнгын	—	354	123	51
...ориин	—	267	113	45
«...рдэм»	—	397	149	55

РЕСПУБЛИКЫН АЖАЛШАД ТУЙЛАЙ ЕХЭ ДЭБЖЭЛТЫН ОРШОН БАЙДАЛДА СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТҮҮХЭТЭ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ ДЭМЖЭНЭ

Иволгынхид нэгэн дуугаар һайшаана

Үсэгэлдэр Иволга тосхоной ажалшад аймагайнгаа Культурын байшанда сугларжа, сессиин шиидхэбэринүүдые зүбшэжэ, нэгэн һаналтайгаар һайшаагаа.

КПСС-эй айкомой хоёрдохи секретарь нүхэр **А. И. Поздняков** митингые нээхэ зуураа, иигэжэ хэлээ: —«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» сессиин баталан абаһан Хуули хадаа манай түрэл Коммунистическэ партиин, Советскэ гүрэнэй зүгһөө арад зонойнгоо байдал улам һайжаруулха, бүри жаргалтай болгохо тушаа саг үргэлжэ оролдожо байдагые гэршэлнэ. Февральска пленумэй, нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдые манай аймагай колхознигууд, бүхы ажалшад ехээр һайшаана. 11 колхознай хамта дээрэ 3 миллион 605 мянган түхэригэй трактор, машинануудые худалдажа абаа.

Тиибэшье, манда олон дутагдалнууд бии. Илангаяа газар тарялангай ургаса багаар абтана. Һаяхан болоһон, КПСС-эй айкомой пленум дээрэ, энэ асуудалые зүбшэн хэлсэжэ, гээгдэлые усадхаха хэмжээнүүд баталан абтаа.

— Манай комбинадай ажалшад сессиин шиидхэбэринүүдые цехүүдтээ зүбшэн хэлсэжэ, нэгэн дуугаар һайшаагаад, дутуу дутуу дунданууда усадхаха, ажалай шэнэ амжалта туйлаха хэмжээ абабабди—гэжэ аймагай эдеэ хоолой комбинадай директор нүхэр **Кутырев** хэлээ.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй эхэнүүдэй зүгһөө нүхэр **Палухина** үгэ хэлээ.

Атомна, водородно буу зэбсэгые туршахаяа болихо тухай сессиин шиидхэбэрииe бидэ хүн түрэлтэнэй элүүрые сахиха үүргэтэй хүнүүд байхаһаа гадна, жаргалта үхибүүдэй эхэнүүд туладаа тон халуунаар һайшаанабди. Энэ түүхэтэ документые бүхы хүн түрэлтэн ехэ баяртайгаар хүлеэбэ.

Удаань нүхэд **Лубсандоржиев, Данилова** болон бусад Верховно Соведэй шиидхэбэринүүдые һайшаагаад, шэнэ амжалтануудые туйлахын түлөө оролдосотойгоор тэмсэхэбди гэжэ мэдүүлээ.

Сессиин тогтоолнуудые нэгэн дуугаар һайшааһан, ажал хүдэлмэреэ улам һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан шиидхэбэри митингдэ хабаадагшад баталан абаа.

К. Лубсандоржиев.

Малшадай баяр

ЗЭДЭ. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай совхоз, колхозуудаар, промышленна предприяти, эмхи зургаануудаар СССР-эй Верховно Соведэй сессиин дүнгүүдтэ зорюулагдаһан митинг, суглаанууд эдэ үдэрнүүдтэ боложо байна.

Гэгээтэйн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонишод, малшад сессиин баталан абаһан түүхэтэ шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэхэ зуураа нэгэн дуугаар һайшаана. Ахалагша хонишон Н. Д. Намсараевай бригадада иимэ суглаан боложо, колхозой партийна организациин секретарь Д. Дармаев СССР-эй Верховно Соведэй шиидхэбэринүүдтэй хонишодые танилсуулба.

— Тон зүб, арад зоной аша туһада абтаһан тогтоолнууд,—гэжэ хонишон Бадма Гармаева онсо тэмдэглэбэ. Колхозуудай ажабайдал тухай Парти, Правительствын иимэ ехэ оролдолго, анхарал гаргажа байхада улам һайнаар хүдэлхэ дуран түрэнэ. Манай отарынхид жэлэй эхилһэнһээ хойшо 350 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байнабди. Саашадаашье оролдолго гаргажа ажаллаха байхабди гэжэ тэрэ дүүргэбэ.

Мүн колхозой бусадшье гүүртэ, отарануудаар суглаан боложо, колхознигууд СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые баяр баясхалантайгаар угтаһанаа мэдүүлнэ.

В. Башаров.

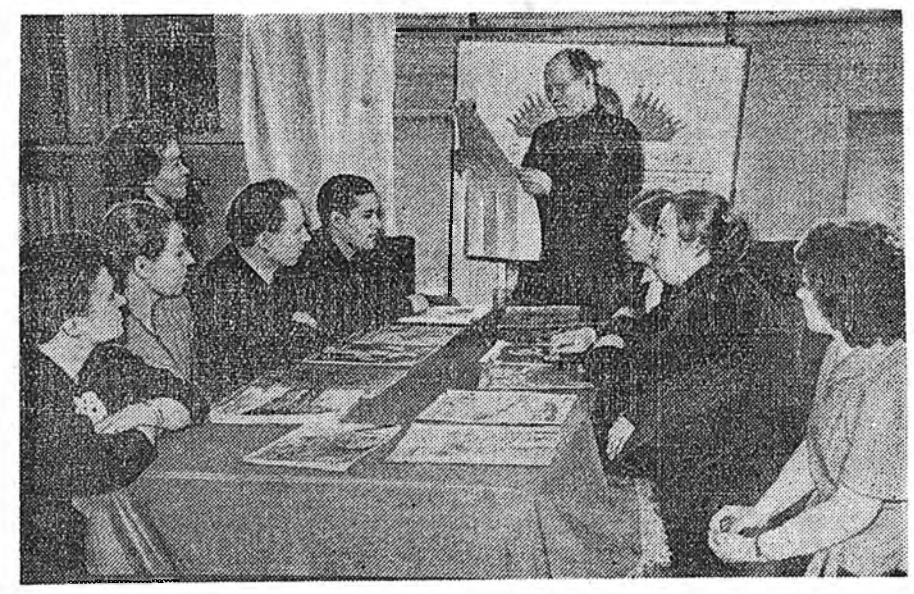

Бурят-Монголой гүрэнэй банкын улаан булан соо агитатор нүхэр Тютрин Атомна водородно буу зэбсэгэй туршалгые Советскэ Союзай зүгһөө болюулха тухай асуудал тушаа СССР-эй Верховно Соведэй тогтоолтой банкын хүдэлмэрилэгшэдые танилсуулжа байна.

Л. Хайдуровай фото.

Ядерна тэһэрэлгэнүүд болюулагдаха ёһотой

Үглөөнэй халаанай ажалаа дүүргэхын үедэ Бурят-Монголой АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ сэмбын фабрикада олон хүнэй хабаадалгатай митинг болобо. Митингдэ сэмбэ нэхэгшэд, утаһа ээрэгшэд, албахаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд сугларба.

СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин дүнгүүд тухай тобшо элидхэл фабрикын директор К. П. Альцман хэбэ.

— Арадай һунгамалнууд, коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлээр һунгагдаһан депутадууд Кремлиин Ехэ Ордондо сугларжа, гүрэн түрын удхашанартай шухала асуудалнуудые шиидхээ. Депутадуудай гол анхарал хадаа совет арадаар зүбшэн хэлсэгдэһэн «Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» асуудалда хандуулагдаһан байна. Энэ асуудалаар Верховно Соведэй баталан абаһан хуули гансашье хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ бэшэ, харин манай ороной бүхы экономикые хүгжөөлгэдэ, арад зоной ажабайдалые баян дэлгэр болгохо хэрэгтэ зорюулагданхай.

Саашадань нүхэр Альцман иигэжэ үгэеэ үргэлжэлүүлбэ: СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум һунгагдажа, тэрэнэй түрүүлэгшээр манай ороной элитэ гүрэнэй ажал-ябуулагша К. Е. Ворошилов һунгагдаа. Мүн СССР-эй правительство—ССР Союзай Министрнүүдэй Совет нүхэр Н. С. Хрущев түрүүтэйгээр байгуулагдаа.

Атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые Советскэ Союзай зүгһөө болюулха тухай СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол, ядерна зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай Хандалга хүн түрэлтэнэй хуби заяанда тон ехэ удхашанартай байна. Эдэ түүхэтэ документнүүдые бүхы дэлхэйн арад зон һайшаан дэмжэнэ гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Һүүлдэнь фабрикын нэхэлгын үйлэдбэриие даагша нүхэр Шиганов иигэжэ хэлэбэ:

— СССР-эй Верховно Соведэй сессиин нээгдэхэ үдэрые манай фабрикынхид 1-дэхи кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ, ажалай амжалтаар угтаа һэн. Сессиин түүхэтэ шиидхэбэринүүд бидэнэрэй зүрхэндэ урма зориг түрүүлнэ. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхын түлөө хүдэлмэришэн, таряашанай холбоо барисаа бэхижүүлхын түлөө бидэнэр эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллахабди.

Митинг дээрэ мүн инженер Завгородняя үгэ хэлэхэ зуураал, ядерна зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай Верховно Соведэй тогтоолтой һаналаа нэгэдүүлбэ. Митингдэ хабаадагшад СССР-эй Верховно Соведэй шиидхэбэринүүдые бүримүһэн һайшааһан резолюци баталан абаба. Сэмбэшэд 2-дохи кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид июниин 25 болотор дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 15 мянган метр сэмбэ нэхэхэ уялга абаа. Энээнэй 5 мянган метрынь алмагдаһан материалнуудаар нэхэгдэхэ юм. Тиихэдэ ажалайнгаа бүтээсые хараалагдаһанһаа 3 процентээр ехэ болгохо гэжэ шиидэбэ.

— Сессиин түүхэтэ шиидхэбэринүүдтэ ажалай шэнэ амжалтаар харюусаха гээшэ манай нэрэ хүндын хэрэг болоно—гэжэ сэмбэшэд мэдүүлбэ.

Ц. Дугаров.

РСФСР-эй худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэдэй зүблөөн

Российска Федерациин худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэдэй зүблөөн Москвада апрелиин 4-дэ нээгдээ. 1958 ондо худалдаа-наймаа, ниитын эдеэ хоол һайжаруулха хэмжээ-ябуулганууд энэ зүблөөн дээрэ хэлсэгдэбэ.

Российска Федерациин гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаанай, эд бараанай эрьесые нёдондонойхидо орходоо 26,4 миллиард түхэригөөр ехэ болгохо гэжэ энэ жэлдэ хараалагданхай гээд РСФСР-эй Худалдаа наймаанай министрын орлогшо А. В. Куртов элидхэл соогоо мэдээсэбэ. Жэлэй туршада 5 мянга гаран магазин, 2330 столово, ресторан, кафе, буфет нээхэ гэжэ хараалагданхай.

Хүн зониис эдеэ хоолоор хангаха хэрэг саашадань һайжаруулха, тусхай эдеэ хоол худалдадаг магазинуудые олошоруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Мүнөө жэлдэ һүнэй 320 шэнэ магазин, огородой эдеэнэй 250 магазин, үхибүүдэй хубсаһа хунар худалдадаг 75 магазин болон бусад магазинууд нээгдэхэ ёһотой. Морожено, бутерброд, папирос, газированна уһа болон бусад хэрэгсэл худалдаха 20 мянган автомат энэ жэлдэ бэлэн болохо.

Хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха хэрэгтэ бии байһан дутагдалнууд тухай, эд бараанай эрьесын түсэбые дүүргэхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ. Худалдаа наймаанай организацинууд совнархозуудтай, нютагай болон кооперативна промышленностиин предприятинуудтай нягта холбоотой болохо ёһотой. Тиихэдээ нютагай түүхэй эд тон ехээр хэрэглэжэ, арад зоной хэрэглэмжын эд бараае ехээр гаргадаг болохо шухала гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Мүн худалдагдадаг эд бараанай саг соогоо шанар һайнтайгаар магазинда орохын хойноһоо улам һайнаар хинан шалгажа байха хэрэгтэй.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэ эхилээ.

Зүблөөн хэдэн үдэр үргэлжэлхэ.

(ТАСС).

П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ зал соо вечер болобо

Бүхы олонациональна советскэ литература агууехэ уранзохёолшо Алексей Максимович Горькиин түрэһөөр 90 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна. Москвада П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ концертнэ зал соо энэ баярта үдэртэ зорюулагдаһан ехэ вечер апрелиин 3-да болоо. СССР-эй Уранзохёолшодой союзай правлени, А. М. Горькиин нэрэмжэтэ Дэлхэйн литературын институт энэ вечер эмхидхээ. Москвагай предприятинуудай хүдэлмэришэд, студентнэр, ахадүү республиканuудай уранзохёолшод эндэ сугларaа.

СССР-эй Уранзохёолшодой союзай правлениин нэгэдэхи секретарь А. Сурков вечер нээбэ. К. И. Чуковский, Е. П. Пешкова, Л. В. Никулин, Л. А. Кассиль Горькитой уулзаһан тухайгаа хөөрэбэ.

Горькитой нэгэн үедэ ажаһууһан уранзохёолшо В. М. Ходасевичын бэшэһэн хөөрөөе Д. М. Пешкова (А. М. Горькиин аша басаган) уншажа үгөө.

Хүнүүдэй үгэ хэлэжэ дүүргэһэнэй һүүлээр концерт болоо. (ТАСС).

ШЭНЭ УЯЛГАНУУДЫЕ АБАБА

Хоёр зуу гаран хүнэй хабаадалгатай митинг Улан-Удын модоной заводто уржадэр боложо, СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдые нэгэн дуугаар һайшаагаа.

— СССР-эй Верховно Соведэй түүхэтэ сессиин хүдэлмэрииe угаа ехэ анхаралтайгаар ажаглан хаража байгаабди. Совет арад сессиин шиидхэбэринүүдые нэгэн һаналтайгаар һайшааха зуураа, Коммунистическэ партияа тойрон улам нягтаар жагсана, коммунистическэ байгуулалтада шэнэ амжалта туйлахаар шиидэнги байһанаа мэдүүлнэ.

Угаа ехэ политическэ дэбжэлтэтэйгээр ороноймнай ажалшад СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэнэ. Мүн заводоймнай цехүүд, халаанууд, бригадануудта сессиин материалнуудые шудалан үзэнэ.

Манай заводойхид сессиин шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаха зэргэтэй,—гэжэ заводой директор нүхэр **Яхоновецкий** суглаа нээхэдээ хэлээ.

Удаань, модо хюрөөдэдэг цехын халаанай мастер, Горсоведэй депутат нүхэр **Алексеев** үгэ хэлэхэдээ иигэжэ мэдүүлээ:

— Атомна, водородно зэбсэг туршалгые Советскэ Союзай зүгһөө болюулха тухай СССР-эй Верховно Соведэй баталан абаһан тогтоол түүхэтэ удхашанартай. Энэ хадаа бүхы хүн түрэлтэнэй ами наһые аршалха, элүүр энхыень хамгаалха амгалан ёһоной шэнэ үүсхэл мүн. Энэ үүсхэлые хэдэн миллион хүн ехээр омогорхон угтажа, сэдьхэл зүрхөө баясуулаа. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй хэдэн зуун миллион [illegible] сэхэ хүнүүд мүн иимэ ехээр [illegible]саха гэжэ бидэ үнэншэнэбди.

Манай цех Верховно Соведэй сессиин хүндэлэлдэ зорюулан нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые 106 процент дүүргээ. Сессиин шиидхэбэридэ харюу болгон манай цех дүрбэн һарын түсэбһөө гадуур 6000 кубометр модо хюрөөдэжэ гаргаха уялга абаа.

Механическа цехын слесарь нүхэр **Рымарев** СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэрииe ехээр һайшааха зуураа, манай цех бүхы агрегадуудайнгаа заһабарииe саг болзор соонь, шанар һайнтайгаар дүүргэхэ гэжэ мэдүүлээ.

Удаань модо уһанһаа гаргадаг цехын механик нүхэр **Васильев,** комсомольско организациин секретарь нүхэр **Юрьев,** хайрсаг дархалдаг цехын хүдэлмэришэн нүхэр **Кокорина** болон бусад мүн лэ үгэ хэлэжэ сессиин шиидхэбэринүүдые нэгэн дуугаар һайшаагаа.

Дүрбэн һарынгаа түсэб апрелиин 20 хүрэтэр, апрелиин түсэб апрелиин 25 хүрэтэр дүүргэхэ, 4 һарын түсэбһөө гадуур 900 мянган түхэригэй модо хюрөөдэхэ, ажалай бүтээсые 2 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн шэнэ уялга заводойхид абаа.

Д. Аюшеев.

Эд хэрэглэгшэдэй эрилтэнүүдые хангаха

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэришэдэй X съезд уржадэр хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ, Бурмонкоопсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр **Танхаевай** тоосоото элиндхэлые делегадууд зүбшэн хэлсэбэ.

— Улан-Удын сабхи-валенка оёдог фабрикынхид бүтээдэг продукциингаа шанарые үшөөл һайжаруулнагүй. Колхозой малшадта, илангаяа хада, уулаар ябадаг мал адуулагшадта бүхэхэн гутал хэрэгтэй. Теэд нэрлэгдэһэн фабрикада оёгдоһон гуталаар шулуутай хада руу нэгэ удаа буубал, улань заримдаа ударшадаг. Тиимэһээ энэ фабрикынхид саашадаа гутал хубсаһаяа бүхэхэнөөр оёжо, няадаг болохо ёһотой,—гэжэ Кударын аймагай потребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр **Москвитин** хэлэбэ.

Тэрэшэлэн колхознигуудта шухала хэрэгтэй хара даалимба, ситец, сатин, сай болон хубсаһа хунар хүдөөгэй магазинуудта хомор эльгээгдэнэ гэжэ үгэ хэлэһэн Тарбагатайн аймагай «Восток» колхозой гэшүүн, делегат нүхэр **Павлова**, Заиграйн аймагай Шэнэ-Бэрээнэй сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр **Афанасьев** болон бусад шүүмжэлээ.

Удаань үгэ абаһан, Баунтын аймагай потребсоюзай түрүүлэгшэ, делегат нүхэр **Дармаев** иигэжэ хэлэбэ:

— Манай аймагай ажалшад гүрэндөө ангай арһа ехээр тушаадаг. Теэд ангуушаднай нохойгоо дахуулаад, буугаа, эдихэ юумэсэ үргэлөөд, нойто хүйтэндэ хада үула өөдөө ябагаар гэшхэлһээр. Энэ ябадал хэзээ усадхагдаха юм?

Тиихэдэ нэгэл газарһаа ангуудаа хороожо байха бэшэ, харин ангаар элбэг шэнэ газарнуудые олохо саг тулаа. Энээн тушаа анхаралаа табижа, бидэндэ туһаламжа үзүүлыт гэжэ худалдаа наймаанай зургаануудта эрилтэ табинаб.

Нүхэр Дармаев үгэеэ үргэлжэлүүлэн, хүйтэн умда, архи тухай хэлэбэ. Урдандаа аймагаймнай потребсоюз Читын базаһаа эдэ хэрэгсэлнүүдые абадаг байгаа. Теэд һүүлэй һүүлдэ манай потребсоюз Улан-Удын архиин заводһоо тэрэниие зөөхэ болонхой. Мүнөө баунтынхид архи болон хүйтэн умдаяа зөөхэдөө Улан-Удэһээ түрүүшээр Чита абаашаад, Читэһээн Романовкада абаашана. Иигэжэ байхадамнай мүнгэн зөөри хоёр дахин ехээр гаргашалагдана, юумэнэй эбдэрхэ һандарха ушар олон болошоо. Улан-Удын базаһаа шэл, шаажан аяга, табаг зөөхэдэмнай эбдэржэ, 15 мянган түхэригэй гарзада ороһон байнабди. Тиимэһээ энэ байдалые дахяад хаража үзэхыень Худалдаа наймаанай министерстводэ ханданаб,—гэбэ.

Һүүлээрнь үгэ абаһан Тарбагатайн аймагай Ехэ-Куналейн сельпогой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр **Иванов** хүдөөгэй магазинуудта шухала хэрэгтэй, химда сэнтэй хубсаһа хунарай хомор байдаг тухай хэлээд, саашань үргэлжэлүүлнэ.

— Магазинуудта эльгээгдэһэн зарим эд бараанай сэн, сортнь бэшэгдээгүй байдаг. Жэшээлхэдэ, манай сельподо ороһон 17 мянган түхэригэй хитадай торгон косынкануудай нэгэндэншье сэнтынь, сортнь бэшэгдээгүй байба. Тиимэһээ энэ үнэтэ эд бараан худалдан абагшадта гологдоод лэ хэбтэжэ байна. Мүн иимэ шалтагаанһаа 12 мянган түхэригэй резинэ боото, 4 мянган түхэригэй гааһанай тамхин хэбтэжэл байдаг. Эдэ мэтын хэрэгсэлнүүдые магазинуудта эльгээхэдээ сэнгыень, сортыень эли тодоор бэшэхыень худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта эрилтэ табинаб,—гэбэ.

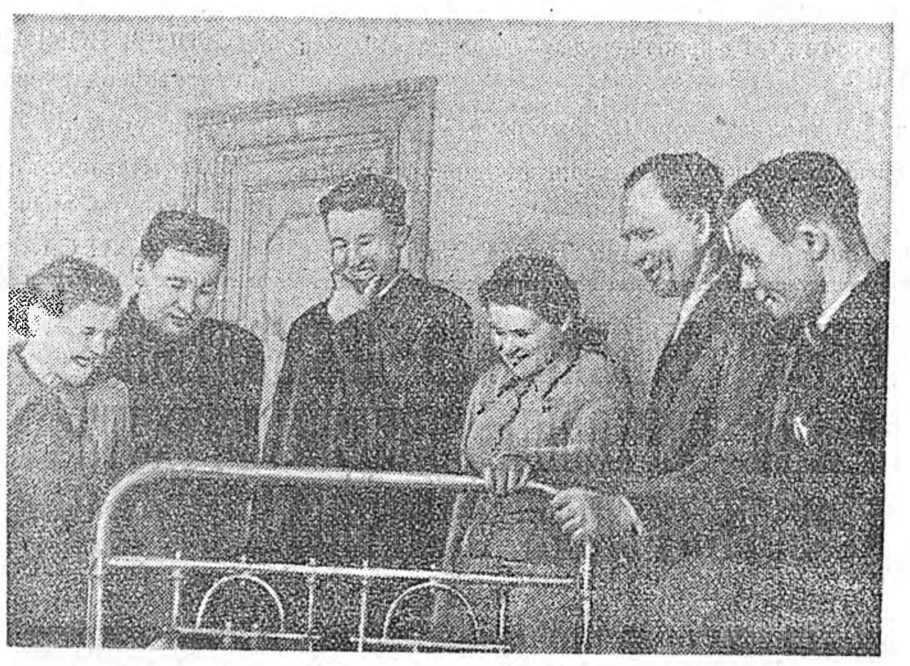

Улан-Удэ городто республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин X съезд боложо үнгэрбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: съездын үедэ театр соо эмхидхэгдэһэн выставкые делегадууд хаража байна.

Е. Ринчиновагай фото.

Тиихэдэ Курумканай аймпотребсоюзай главна бухгалтер нүхэр **Кушеев** үгэ абажа, буруугаар табигдадаг түсэбүүд тухай хэлэбэ.

— 1956 ондо Курумканай аймпотребсоюзда 96 центнер нооһо тушааха гэһэн түсэб үгтэһэн юм. Теэд аймпотребсоюзнай түсэбэйнгөө миил 32 центнерыень дүүргэһэн байгаа. Тэрэшэлэн үнгэрһэн жэлэй 4-дэхи кварталда Бурмонкоопсоюзай түсэблэлгын-экономическа таһаг аймагай арга боломжые, урда жэлэйнь дүнгүүдые хаража үзэнгүй 221 центнер нооһо бэлдэхэ гэһэн түсэб табижархёо һэн. Тэрэнэйнь 24 центнер бэлэдхэгдэһэн юм. Саашадаа Бурмонкоопсоюзай правлени «түүхэй түсэб» табигшадай ажалые хинан шалгажа, бии байгаа дутагдалнуудаа дары усадхаха бэзэ гэжэ найдагдана,—гэбэ.

— Һалбаран хүгжэжэ байһан колхозуудай эрилтэ жэл ерэхэ бүри улам ургана, — гээд Заиграйн «Улаан Эрхирэг» колхозой түрүүлэгшэ, делегат нүхэр **Санжимитыпов** үгэеэ эхилнэ.—Мүнөө колхозууд өөһэдын техникэ, машинатай болоходоо, түмэрэй зүйл, барилгын хэрэгсэлнүүдые, малшад, механизаторнуудай үмдэхэ хубсаһа, мүн бусадшье эд бараа бүри ехээр хэрэглэдэг болохо бшуу.

Гэбэшье, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай арад зоной, колхозуудай эрилтые хангаха хэрэгтэнь ехэхэн дутагдалнууд бии байһаар. Жэшээлхэдэ, бидэнэр цемент худалдажа абахын тула Заиграй. Улан-Удэ хоёрой хоорондо хэды дахин ябадагбди. Хойшодоо Дабаатын сельпоһоо хэрэгтэй бараагаа абадаг болоо һаа зохистой һэн. Тиигээ һаа мүнгэшье багаар гаргашалха, сагаашье алмадаг болохобди. Мүн баһа колхознигуудтаа хубсаһа захихадамнай химдахан аад, тааруу зохид хубсаһа эльгээдэггүй.

Энэ съездэ шэнээр һунгагдаһан Бурмонкоопсоюзай правленидэ республика соогоо худалдаа наймаагаа бүри һайжаруулжа, арад зонойнгоо эрилтые һайса хангадаг болохыень хүсэнэб гэбэ.

Партиин Зэдын айкомой секретарь нүхэр **Будажапов** хүдөө ажахын хүгжэлтэ, арад зоной культурна ажабайдалай ургалта тухай хэлэхэдээ, манай Зэдын аймагта эд бараанай эрьесэ 1954 онойхидо орходоо 3 дахин ургаа гэбэ. Энэ хадаа арад зоной дунда эд бараа наймаалхадаа элдэб арга дүршэл хэрэглэһэнэй, наймаалагшадай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар лэ туйлагдаа. Һүүлэй үедэ аймаг дотор нүүдэл наймаан нилээд һайжаржа, холын гүүртэ, отаранuудай малшад хэрэгтэй эд бараагаа байра дээрээ худалдажа абадаг болонхой. Гэбэшье, энэ арга үшөөл үргэнөөр хэрэглэгдэнэгүй. Аймаг доторнай 500 гаран гүүртэ болон отара бии юм. Эндэхи малшад шухала эд бараагаар, гутал, хубсаһаар үшөөл дуталдадаг.

Һүүлээрнь Мухаршэбэрэй аймпотребсоюзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр **Зверьков**, Хориин аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо, делегат нүхэр **Будаев**, Хэжэнгын раймагые даагша нүхэр **Тарабукин** болон бусад делегадууд худалдаа наймаанай дутагдалнуудые ойрын саг соо усадхажа, зоной эрилтые гүйсэдөөр хангадаг болохо тухай һанамжа дурадхалнуудаа хэлээ.

Удаань КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой секретарь нүхэр **Магунов** үгэ хэлэбэ.

Эд хэрэглэгшэдэй съезд Бурмонкоопсоюзай правлениин, шалгалтын комиссиин гэшүүдые һунгаба.

Съездэ хабаадаһан делегадууд 1958 ондо худалдаа наймаагаа бүри һайжаруулха гэһэн социалистическэ уялгануудые абаа.

Шэнэ бүлгэм байгуулагдахань

Ажалша бэрхэ, ухаансар хурса новаторнууднай нёдондо уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын 6 мянган дурадхал оруулаа. Тэдэнэйнь 4 мянга 200-ниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 14 миллион түхэригэй гүрэнэй зөөри алмагдаа һэн. Тэрэнэй ашаар 1954 онойхитой сасуулбал 2 дахин ехэ гүрэнэй зөөри алмагдаһан байна.

Уралан нарижуулагша, ухаалан зохёогшодые саашадань олошоруулжа, гүрэнэй зөөриие бүри ехээр алмахын тула ВЦСПС-эй Президиум «Уралан нарижуулагша, ухаалан зохёогшодой Бүхэсоюзна бүлгэм байгуулха» гэһэн тогтоол гаргаа һэн. Энэ тогтоолой үндэһөөр Бурят-Монголой облпрофсовет уралан нарижуулагша, ухаалан зохёогшодой областной Соведэй бүлгэмэй эмхидхэлэй бюро байгуулаад, ажал хүдэлмэреэ ябуулжа эхилээ. Энэ бюро 15 хүнһөө бүридэнхэй. Улан-Удын ПВЗ-гэй, мяха-консервын комбинадай, «Джидастрой» трестын болон хамта 100 шахуу предприятиин хүдэлмэришэд эмхидхэхы бюро байгуулаад, энэ бүлгэмдөө гэшүүдые абажа эхилээ.

Саашадаа уралан нарижуулагша, ухаалан зохёогшодой бүлгэмэй эмхидхэхы бюрогой хүдэлмэреэ һайнаар ябуулха, завод, фабрика, барилгада, МТС, совхоздо тус бүлгэмэй эмхинүүдые байгуулха хэрэгтэнь профсоюзна организацинууд саг үргэлжэ туһалжа байха зэргэтэй.

Ойрын үдэрнүүдтэ шэнэ бүлгэмэй Уставай проект болон дүрим промышленна предприятинуудаар тараагдажа, олоной дунда зүбшэн хэлсэгдэхэ.

Уралан нарижуулагша, ухаалан зохёогшодой бүлгэмэй Соведүүд хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад, һурагшад болон бусад новаторнуудые гэшүүн болгожо абаха юм.

Шэнээр байгуулагдаһан бүлгэм, тэрэнэй эхин организацинуудай Соведүүд эрхим новаторнуудай конкурс үнгэргэхэ, тэдэниие шанда хүртөөжэ, творческо командировкодо ябуулжа байха болоно. Дүй дүршэлөө андалдаха брошюра, плакадуудые хэблэн гаргажа, уралан нарижуулагша, ухаалан зохёогшодой оруулһан дурадхалнуудаа үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэнь туһалжа байха уялгатай. Бүлгэмэй гэшүүд тусхай хүнгэлэлтэтэй байха юм.

Н. Блинов, Уралан нарижуулагша, ухаалан зохёогшодой Бурят-Монголой областной Соведэй бүлгэмэй бюрогой түрүүлэгшэ.

Майн урда тээхи мүрысөөндэ оробо

Хүрьбын леспромхозой Тэгдын модошод 1958 оной нэгэдэхи кварталай модо бэлэдхэхэ түсэбые мартын 24-дэ дүүргэжэ, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо тэгдынхид 2500 кубометр хэрэгсэлэй модо түсэбһөө гадуур Эхэ орондоо үгөө.

Мүнөө тус пунктынхид майн урда тээхи мүрысөөндэ бултадаа оролсобо.

К. Турков.

Ажалай резервын һургуулинуудта

Манай республика соохи ажалай резервын һургуулинууд элдэб мэргэжэл шудалһан залуу кадрнуудые жэл бүри олоор бэлдэнэ. Энэ жэл 14 тиимэ һургуули болон училищида 3 мянга шахуу хүбүүд, басагад һурана. Һурагшад, багшанар, мастернууд һуралсалаа һайжаруулха зуураа, ажал хүдэлмэридэ эдэбхи сэхэтэйгээр хабаадалсана. Имагтал һурагшадай хүсөөр; тэдэнэй уран гараар гушаад мянга шахуу промышленна элдэб хэрэгсэл, 107 хэһэг татуурга, мүн модоной дархашуулай баридаг 3 мянга гаран зэмсэг, хэрэгсэл бүтээгдээ, арбан хоёр квартиратай 2 гэр, найман квартиратай 3 гэр, хоёр квартиратай 3 гэр баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа.

Тэрээнһээ гадна, ном үзэлгээ ажалтай нягта холбоотойгоор ябуулхын тула эмхидхэлэй хүдэлмэри саг үргэлжэ хэгдэнэ. Барилгашадые бэлдэдэг 2-дохи һургуулиинхид жэлэй эхилһэнһээ хойшо токарно-винторезнэ 4 станок һэльбэн шэнэлээ. Ухаалан зохёолгын 16 дурадхал ажалдаа хэрэглэжэ, олзо доходойнгоо түсэбые холо үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Энэ һургуулиин дирекци, партийна, комсомолой организацинууд һурагшадайнгаа үүсхэл дээшэлүүлхын тула горьтой юумэ хэжэ байнхай. Һуралсал-үйлэдбэриин базатай болохо гэһэн үүсхэлые энэ һургуулиин лэ һурагшад анхан гаргаа бэлэй. Тэрэнь республикын бүхы һургуулинуудаар дэмжэгдээ.

Ерээдүйн залуу хүдэлмэришэдые бэлдэдэг багшанар, мастернууд олоор ургажа байна. Тэдэнэй олонхинь һурагшадые хүмүүжүүлхэ, эрдэмдэ һургаха хэрэгтэ хамаг хабаяа, эрдэм мэргэжэлээ бултыень зорюулна. «Гүрэнэй резервын отличник» гэһэн значогоор шагнагдаһан 16 багша республика соомнай ажаллажа байдаг.

Ажалай резервын 2-дохи һургуулинхидтай социалистическэ мүрысөөндэ ороһон гурбадахи һургуулиин багшанар, мастернууд, һурагшад баһал горьтой хүдэлмэри ябуулжа байгаа юм. 1-дэхи һургуулида өөһэдынь хүсөөр физкультурын зал баригдажа үни дүүрээ. Һуралсалай 10 кабинет түхеэржэ үгэхэ уялга абаад, тэдэнээ баһал һаядаа дүүргэхэнь. Үхибүүдэй техникэ. зохёохо, ухаае хүгжөөхэ зорилготой саг үргэлжэ байха выставкэ нээгдэнхэй. Городоо гоё, болбосон түхэлтэй болгохын тулада 10 часһаа бага бэшэ саг соо һурагша бүхэн а... лаха гэһэн үүсхэлыень бусад ... гуулиинхид һайшаан угтаа.

Ажалай резервын һургуул... дай туйлаһан амжалтые тэмдэ... зуураа, зарим дутагдалыень ... лэнгүй гаража болохогүй. А... һуралсал хоёроо холбоотой... ябуулха гээшые зарим һургуу... хүтэлбэрилэгшэд тоодоггүй ба... гэжэ партиин обкомой бюро ... гэн тэмдэглээ һэн. Зарим ба... нар, илангаяа мастернуудай бэ... хэл муутайгаар хэшээл үнгэрг... ушар үзэгдэнэ.

Мүн зарим һургуулида ... теори хоёрые холбоогүйгөөр ... һанһаа боложо, ахаһаал т... мэдэхэдээ бэрхэ аад, ажалда ... гү, али ажал һайн мэдэхэ ... теори болоходонь балар байдаг... нүүд завод, фабрика, бари... эльгээгдэнэ. Эгээл энээн дээрэ... промышленна предприятиин гү, ... барилгын хүтэлбэрилэгшэд ... ниие ажалда абахаһаа арса... үгышье һаа—һураһан мэрг... лээрнь бэшэ, харин тад ондоо ... һабариин хүдэлмэридэ эльгээ... хидэг байна.

Эсэгэ оронойнгоо орёо онь... техникые гүнзэгыгөөр шуда... залуу хүдэлмэришэдые бэлдэхэ... рэгтэнь ажалай резервын һургу... нуудта нютагай Соведүүдэй, п... союзай, илангаяа комсомолой о... низацинууд туһалха зэргэтэй. ... нологи, түрүү арга үйлэдбэр... нэбтэрүүлхэ асуудалда онсо ... рал хандуулхые республикын А... лай резервын управлениин, ... һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд ... эригдэнэ.

Зарим һургуулиин директор, ... ша, мастернууд ерээдүйн за... кадрнуудые хүмүүжүүлхэ яба... гансал директорэй, тэрэнэй т... лагшанарай уялга гэжэ ойлго... энэ шухала хүдэлмэридэ эдэ... тэйгээр хабаададаггүй байна.

Хүдөө ажахыда хүдэлхэ меха... заторнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ о... дутагдал бии. Илангаяа мал а... лай хүндэ хүдэлмэриие оньһо... руулха асуудалда анхарал ба... хандуулагдана. Энэ дутагда... усадхаха зорилгоор һуралса... программада зохихо һэлгэлтэ, ... мэлтэ оруулхые КПСС-эй обко... бюро Ажалай резервын управле... дэ даалгаа һэн. Теэд тус упра... ниин ахамад тэрэ даалгабари д... гэхын тулада өөдтэй юумэ ү... хээдүй һууһаар.

Г. Слугинов, КПС... обкомой инстру...

Мархайн аша Тархай

Алтанай саанаһаа гуулин

Хүндэтэ Тархай!

Ном худалдалгын хэр зэргээр ябуулагдажа байһан тухай һонирхохын тула Иволгын аймагай эд хэрэглэгшэдэй союзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр **Бурцевые** һаяхан бараалхабаб.

— Яһалал бараг ябуулагдажа байнхай. Түсэб дүүргэгдэнэ, заримдаа үлүүлэгдэнэшье,—гэжэ байжа нүхэр Бурцев «алтан» үгэнүүдые адхаруулан, һаахаруу бардам янза үзүүлэн һууба.

— Николай Артемьевич, танай аймаг дотор табан томо бурят колхозууд бии байна. Бурят хэлэн дээрэ гаргагдаһан номууд колхознигуудай дунда хэр зэргэ тараагданаб,—гэжэ асуухадамнай, мүнөөхи һаахаржа байһан Бурцевнай гансата шэгээ хубилгаад, хэлэхэ үгэеэ оложо ядан байтараа, иимэ харюу үгэбэ:

— Тиимэ мэдээ зохёодоггүйбди. Тиимэһээ энээн тушаа юушье хэлэжэ шадахагүйб.

Ай ян! Яахабши, теэд!.. Энэ асуудалые элирүүлжэ, үзүүртэнь хүрэхэдэмнай, алтанай саанаһаа гуулин гаража ерэбэ: аймагай бурят зоной дунда түрэлхи хэлэн дээрэнь ... тарааха асуудалда хэншье анха... лаа табинагүй. Оронгын сомо... гурбан бурят колхоз, Иволгын ... мондо хоёр бурят колхоз бии ... Теэд Оронгын сельпогой дарга ... хэр **М. И. Эренпрайс**, Иволгын се... погой дарга нүхэр **С. Ф. Симо...** гэгшэд бурят номые «гүйсэгүй ... вар» гэжэ нэрлээд, оройдоошье ... жа үгэдэггүй гэжэ райсоюзай ... рэй хүдэлмэрилэгшэд мэдүүлнэ. ... рээнһээ боложо, бурят хэлэн дэ... гаргагдаһан, 26 мянган түхэри... номууд райсоюзай номой мага... соо тооһондо дарагдажа хэбтэн...

Нүхэр Тархай, үшөө нэгэ эт... мээр бэшэ баримта блокнодтоо т... дэглэжэ абагты: манай республик... алдарта уран зохёолшо Хоца Нам... раевай табан томтой суглуулга... мал зохёолнууд түсэбэй ёһоор ... маг дотор 100-һаа доошо бэшэ ... һэг тараагдаха байһан аад, ал... лиин 2-ой мэдээнэй ёһоор, ор... са хэһэг тараагдаад байна! Райсо... зай хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Ба... Кукшинович Балдуев тэрэ нэгэ ... һэгые захиһан байба. Түсэбэй ү... шэ 99 процентнь хэзээ дүүргэгд... гэжэ багсааха байнат, нүхэр ... хай?

Ш. Номгон...

ҮУРЛАҺАН НОМУУД:
—Үшөө бии мэдэжэ,
Уншагшадта хүргэдэг
Болохо юм гүт, үгы гү?!
Шүүмжэлэл, шууяа татахамнай!

СЕЛЬПОГОЙ ДАРГАНАР:
Холуур, саагуур харангүй,
Колхоз, гүүртэ хүргэнгүй.
Хара мууса гэнэдээлди,
Хайралыт, тиихээ болёолди!

АГИТАТОРТА ТУҺАЛАМЖА

Капиталай дарлалта доро

Капиталистическэ оронуудта «ангигүй общество» байгуулагдаа, хүниие хүнэй дарладаг, мүлжэдэг ябадал усадхагдажа, «арадай капитализмын үе ерээ» гэжэ харуулха һанаашалга капитализмые аршалагшад гаргана. Гэбэшье, энэ һэдэлгын худал хуурмаг байһые буржуазна хэблэлдэ толилогдоһон тоо баримтанууд элитээр харуулна. Тиимэ тоо баримтануудай зариманиинь доро толилогдобо.

Капиталистическэ гүрэнүүдэй бюджедые хараад үзэхэдэ, сэрэгэй хэрэглэлдэ зорюулагдадаг гаргашань жэл ерэхэ бүри улам нэмэнэ. Жэшээнь, Америкын Холбоото Штадууд дэлхэйн хоёрдохи дайнай эхилхын урда тээ сэрэгэй хэрэглэлдэ жэл соо 1 миллиард доллар гаргашалдаг байбал, 1956—57 ондо 36 миллиард доллар гаргашалаа, 1958—1959 ондо 45,8 миллиард доллар һомологдохоор хараалагдана. Энэнь ороной бюджедэй бүхы гаргашын 60 гаран процент болохо юм. НАТО-гэй гэшүүн гүрэнүүдэй сэрэгэй хэрэглэлдэ 1949 онһоо 1957 он болотор хамта дээрээ 432 миллиард доллар гаргагдаа. Энээниие тэдэ гүрэнүүдэй хүн бүхэндэ абажа хубаабал, жэлдээ 960 доллар хүртэнэ.

Капиталистическэ оронуудай бюджедэй орошонь ехэнхидээ (90—95 процент) сэхэ гү, али ондоо налогуудһаа ороно. Тиимэһээ, сэрэгэй гаргашын ургахатай хамта, хүдэлмэришэнэй түлэдэг алба налогой ехэ боложо байһаниинь гайхалтай бэшэ. Жэшээлэн хэлэбэл, Англида хүн бүхэнэй түлэдэг налог дэлхэйн хоёрдохи дайнай эхилхын урданайхиһаа 5 дахин ехэ болоо гэхэ гү, али хамта дээрээ 4786 миллион фунт стерлингээр нэмээ. США-гэйхиие 1944 онтой жэшэбэл, 1,5 дахин нэмээ. «Экономик ноутс» гэжэ Америкын журналай тоолон гаргаһанай ёһоор, арад зонһоо ородог налогой 80 шахуу процентнь сэрэгэй хэрэгтэ зорюулагдана.

Тэрээнһээ гадна, эдеэ хоолой болон промышленна эд бараанай үнэ сэнгэй саг үргэлжэ хүндэржэ байдаг, саарһан мүнгэнэй сэнгүй болодог ушар капиталистическэ оронуудтахи ажалшадай гаргашын улам нэмэжэ байһанай үшөө нэгэ шалтагаан болоно. Америкын Холбоото Штадуудта 1956 он дотор эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үнэ сэн 1949 онойхиһоо 33 процентээр нэмээ. 1957 ондо гэр байрын түлбэри, элүүрые хамгаалгын гаргаша, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үнэ сэн дахинаа хүндэрөө. Иимэрхүү ушар Англи, Францида мүн лэ үзэгдэнэ. 1956 оной октябрьһаа 1957 оной октябрь хүрэтэр Англида талхан, сахар, үндэгэн, тоһон, загаһанай үнэ сэн нилээд дээшэлһэн байха юм. Харин Францида эдеэ хоолой тиимэ зүйлнүүдэй үнэ сэн үнгэрөөшэ жэлэй туршада 30—50 процентээр нэмээ. Энэ оной январиин 1-һээ хилээмэнэй сэн 15 процентээр, мяха, колбаса, зуруул, радио хэрэгсэл болон бусад хэдэн зүйлнүүдэй үнэ сэн хүндэрүүлэгдээ.

Колони, дулдыданги оронуудай ажалша зоной байдал бүришье муу байһаар. Гэр бүлын ажамидаралай гаргаша 1949 онһоо 1956 он болотор Чилидэ 11,9 дахин, Аргентинэдэ 3,4 дахин, Бразилида 3,1 дахин ехэ болоһон байна.

Эд бараанай, эдеэ хоолой үнэ сэнгэй ходо хүндэржэ байһанһаа шалтагаалан, ажалшадай бодото салин улам хороно. Энээн тушаа «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорт рипорт» журнал 1957 оной июниин 28-да иигэжэ бэшэһэн байна: «Салингаар ажабайдаг америкынхидэй байдал үнэ сэнгэй хүндэрхэ тудам бүри бэрхэшээлтэй болоно».

Капиталистическэ олон гүрэн доторхи ажалшадай салин улам хорожо байнхай. Үнгэрһэн 1957 ондо Америкын хүдэлмэришэдэй салин 2,1 процентээр хороогдоһон байха юм. Иимэ жэшээ баримтануудые олоор харуулжа болохо.

Капиталистическэ оронуудай ажалшадые дарлалга жэл бүри улам хүндэрнэ. Энээнһээнь уламжалан гэнтын аюул, ажалһаа боложо үбдэхэ ябадал олошорно. Англиин 7 миллион хүдэлмэришэдэй 450-иинь жэл бүри үйлэдбэри дээрээ үхэнэ, 150 мянган хүниинь гэмтэнэ. Америкын Холбоото Штадууд дотор 10 секунда бүриин 1 хүн гэмтэжэ, 4 минута бүриин нэгэ хүн үхэнэ. Тиигэбэшье һаань, тэндэхи капиталистнууд ажал хүдэлмэри дээрэ аюулгүйе сахиха хэмжээ абанагүй.

Хүдэлмэригүйдэлгэ капитализмһаа хахасахагүй нүхэсэлынь болонхой. Фабрика, заводуудай эзэд хүдэлмэришэдөө айлгахын, тэдэндэ заналта хэхын тула энэ ушарые хэрэглэдэг байна. Хуулита мэдээсэлэй ёһоор, капиталистическэ 10 гол гүрэндэ 1957 оной түрүүшын хахадай турша соо 7 миллион хүдэлмэригүйшүүл бии байгаа. Тэдэнэй тоо жэлэй дүүрэтэр бүришье ехэ болоһон байха юм. Тиигэжэ нёдондо жэлэй эсэстэ США дотор 3,7 миллион, Германиин Федеративна Республика дотор 1,2 миллион хүн хүдэлмэригүй байһан байгаа.

Капиталистическэ оронуудай хүдэлмэришэд иимэ муу байдалда тэсэжэ ядахадаа, забастовко эмхидхэн тэмсэнэ. 1957 ондо Англиин судна бүтээдэг 200 мянган хүдэлмэришэд, машина бүтээдэг 1,5 миллион хүдэлмэришэд забастовкодо хабаадалсаа. Францида электротехническэ, газай үйлэдбэриин, ороной түмэр замай, метрогой, почто, телеграф болон телефоной хүдэлмэришэд забастовкодо хабаадаһан байна. Мүн ехэ ехэ забастовко, стачканууд Итали, Япон, Аргентина, Бразили, Чили болон бусад оронуудаар болоо.

Дэлгэржэ байгаа забастовкын хүдэлөөн капиталистическэ обществодохи ангинуудай хоорондохи зүрилдөөнэй улам шангадажа байһые гэршэлнэ.

Улан-Удэ Ленинэй үйлсын № 26 „Бурят-Монголой ҮНЭН“

УНШАГШАДАЙ АСУУДАЛ, ДУРАДХАЛНУУД

Манай харюу

ЗАМБУУЛИН ТУХАЙ

Закаменай аймагай «Байгал» колхозой агитатор С. Д. Цыренов манай редакцида хэдэн асуудалтайгаар хандаба. Тэдээндэ харюу болгожо, багшанарай институдай багша Д. Б. Чимитдоржиевай статья доро толилогдохонь.

1-ДЭХИ АСУУДАЛ:

Замбуулин тухай хөөрэлдөө нэгэтэ үнгэргөөб. Тиихэдэм иимэ асуудал табиба: дэлхэй дээрэ бүхы юумэн хүдэлжэ, бүхы планетэнүүд тусхай замаар тойрон ябажа байдаг hаань, мүшэдэй хоорондохи зай юундэ ондоо болоногүйб? 40—50-шье, зуушье жэлэй турша харахадамнай, мүшэд үлөөнил байhан газартаа — хүдэлөөгүй байдаг. Гансал үбэл, зундаа, үглөөгүүр, үдэшэлэн тэдэнэр нэгэ бахахан хойшоо гү, али урагшаа хүдэлhэн байдаг. Энэншье ойлгосотой. Юундэб гэхэдэ, өөрынгөө голые тойрон Газар эрьелдэдэг, тиихэдэнь бидэнэр Газартай хамта хүдэлнэбди. Харин манда харагдадаг мүшэд нэгэл газартаа хүдэлэнгүй байдаг. Манай үбгэ эсэгэнэршье, бидэнэршье тиимэ байдалыень харанабди. Теэд тэдэ мүшэд хүдэлдэггүй гээшэ гү?

Харюу. Замбуулинай бүхы юумэн үргэлжэ хүдэлжэ, хубилжа, үгы, болжо байдаг. Нэгэл зандаа — хүнгүй, хүдэлэнгүй байдаг юумэн дэлхэй дээрэ үгы юм. Мүн мүшэд, планетэнүүд, замбуулин ябадаг бүхы юумэнүүд саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг. Хэрбээ мүшэд хүдэлэнгүй, нэгэ газартаа байhаа, тэдэнэр оройдоо үгы байха ...

Мүшэд айхабтар түргөөр, тусхайл, секунда соо дунда жэшээ 30 километр зам гаталдаг гэжэ тоолулагданхай. Манай Газар нэгэшье машина, нэгэшье hониимэ түргөөр ябадаггүй. Хүнэй hанан эгээл түргэн ябадалтай машина — хэмэл одонуудые ябаха замдань оруулhан ракетэ секундын турша соо оройдоол 8 километр гаталдаг байна.

Теэд мүшэдэй иигэжэ ухаанда багтахаар бэшэ түргэнөөр дабшадаг, жэл бүри олон миллиард километр ябадаг hаань, энэ гайхалта түргэн ябадалыень юундэ обёорногүй гээшэбибди? Үнэхөөрөөшье тэнгэриин үдэр бүри бодоод, үдэшэ бүри харахадамнай, Долоон үбгэд үнөөхил шанага шэнги түхэлөөрөө, мүн Зургаа мүшэн, Алтан гадаhан үнөөхил байдаг газартаа байдаг.

Аргагүй түргөөр хүдэлдэг мүшэд юундэ нэгэ газартаа байhан шэнгеэр нюдэндэ харагданаб гэхэдэ, энэнь мүшэдэй айхабтар холо оршодогhоо болоно. Жэшээнь, манда эгээл дүтэ байдаг мүшэн манhаа 40 триллион километр холо юм. (40 триллион=4.000.000.000.000. километртэй адли).

Хэнэйшье мэдэhээр, гэрэл гээшэмнай секундын туршада 300 мянган километр зам гаталдаг. Наранhаа Газар хүрэтэрхи 194,5 миллион километрые гэрэл 8 минута 18 секундын турша соо гаталдаг байна. Харин манда байдаг эгээл дүтын мүшэнhөө Газар хүрэтэр аяар 4,3 жэл боложо гэрэл хүрэдэг юм. Энээнhээ харахада, манай эндэhээ мүшэн хүрэтэр ямар барагдашагүй ехэ хии дайдын бии байhаниинь элирнэ. Манай нюдэндэ харагдадаг олонхи мүшэдhөө гэрэл хэдэн зуун, мянган жэлдэ ябажа хүрэдэг. Тиимэhээ бидэнэр олон зуун, мянган жэлэй урдатээ мүшэд ямар байгаа hэм, тиимээр тэдэниие харана гээшэбди.

Ямар нэгэн ябажа байhан юумэн маанадhаа холо байха бүреэ аалияар ябаhан шэнгеэр харагдадаг. Жэшээнь, аяар холо нюдэнэй үзүүртэ ябаhан түргэн поездые харахада, мэлэхэй шэнги аалияар ябаhан хэбэртэй байдаг. Ойроhоонь харахада тархяа эрьешэхээр түргэн ябадаг юумэн, холоhоо харахада — мэлэхэйн ябагшадал адли байдаг бшуу. Мүн мүшэдшье бидэнhээ аргагүй холо байдаг гэнэбди. Тиимэhээ, тэдэнэй ябаhан болиhониинь мэдэгдэхэгүй шахуу байдаг.

Тиимэ болохолоороо, мүшэд хүдэлэнгүй нэгэ газартаа байдаг гэхэ болоо hаа — буруу. Харин мүшэдэй аяар холо байhан дээрэhээнь, тэдэнэр хүдэлдэггүй шэнгеэр харагдадаг гээшэ.

* * *

2-ДОХИ АСУУДАЛ:

Түрүүшын хэмэл одон тухай, замбуулин худар аяншалха тухай хөөрэхэдэмни, намhаа нэгэ хүн иимэ хоёр асуудал hураа: 1. Нэгэ жэлээр замбуулин уруу ошоhон хүн Газар дээрэ зуун жэлэй үнгэрhэн хойно ерэхэбди. Харин замбуулин худар ошогшо хүн оройдоол нэгэ жэлээр хүгшэрхэ гэлсэдэг. Энэ юун дээрэhээ болоно гээшэб? 2. Хэрбээ манайхяар зуун жэлэй - аян замда замбуулин уруу ябаhаа ерэхээр мордохо болоо hаа, хоёр хүнэй нэгэниинь хэды шэнээн уhа, мяха, крупа, тоhо, мүн ондоо эдеэ хоол абажа ошохо ёhотойб? Зуун жэлэй хоолые яажа абажа ябахаб, корабль соогоо тэдэниие яажа багтаахаб.

Харюу. Энэ асуудалда үгтэдэг харюу ойлгохонь түбэгтэй байжа болно. Тиигэбэшье, шадаха зэргээрээ оролдожо, тайлбарилжа үзөө.

...шье болоогүй, гушаад дүшөөд жэлэй урда тээ Альберт Эйнштейн эрдэмтэн гайхамшаг hургаал гаргаhан байгаа. Тэрэнь «Теория относительности» гэжэ нэрлэгдээ. Энэ hургаалhаа урагша хүн hанадаа, саг гээшэдэ ямаршье нүлөөлжэ болохогүй, тэрэнэй урагшаа, хойношье гарахын аргагүй тоолодог байгаа. Харин Альберт Эйнштейн сагай үнгэрэлгэ түргэн ябаhанhаа болодог гэжэ элирүүлээ юм.

Юмэнэй түргэн ябаха тудам, тэрэнэй саг тон аалияар үнгэрдэг. Тэдэ ямараар шье hаань, түргөөр ябахада бэшэ, харин гэрэлэй ябадал, секунда соо 300 мянган километр зам гаталан ябабал—саг эли бодо аалидажа үгэхэ байна.

Мүнөө замбуулин уруу хүн түрэлтэнэй аяншалга хэхэ гэжэ бододог болоод байхада, сагай аалидалга тушаа «Теория относительностиин» тобшолол иланхаяа ехэ удхашанартай болонхой. Юрэнхыдөө олон мянган жэл ябабашье хүртэшэгүй холо замбуулин худар, сагые аалидхажа шадаал hаа, аяншалга хэхэ аргатай байна ха юмбибди. Хэрбээ сагай ябасые аалидхажа шадаагүй hаамнай, гэрэл шэнги түргөөр—секунда соо 300 мянган километр гаталдаг ракетэ дээрэ hуугаадшье хүн миил ойрын хоёр гурбан мүшэндэ хүрэжэ шадаха байна. Харин аяар холын мүшэдтэ ошохоор зорижо гараhан хүнүүдэй аша гушанарынь лэ арай гэжэ зориhон газартаа хүрэхэ зэргэтэй байгаа. Харин сагай ябаса дабшалгын түргэнhөө дулдыдадаг гэжэ элирүүлэгдээд байхадань, замбуулин уруу ошоhон кораблиин айхабтар түргөөр ябаа hаа—тэрээндэ сагынь ехээр аалидажа үгэхэ байна бшуу. Тиимэhээ, багахан саг соо айхабтар ехэ зам гаталжа шадаха болохо байна.

Һүүлэй үедэ гэрэл шэнги түргөөр ябадаг фотонно ракетэ гэдэгые бүтээхэ бодол бии болоо. Мүнөө шэнгэн зайгаар ябуулагдадаг ракетын халажа хайлашаhан хии агаарай түрилтэ доро ябахадань, харин фотонно ракетэ гээшэ гэрэлэй түрилтын хүсөөр ябуулагдаха ёhотой.

Тиигээд замбуулин худар ошохо ракетэдэ hуужа, секундын 300 шахуу мянган километр соо ябажа эхилбэ гэлэйбди. Хэрбээ нэгэ жэл соо ябаад бусахадамнай, Газар дээрэ аяар 70 жэл үнгэршөөд байха! Энэ юун дээрэhээ болоноб гэхэдэ, айхабтар түргөөр ябаhан дээрэhээмнай саг урагшаа ехээр ябажа үрдихэгүй ха юм.

Газар дээрэ нэгэ жэл соо эдихэ юумэеэ замбуулин уруу аяншалга хэхэдээ эдеэд ерэхэбди. Тиимэhээ манай Газар дээрэ тоолодогтол далан жэлэй болзороор замбуулинай аянда мордохо болоо hаа, зуун жэлдэ хүрэхэ бэшэ, харин оройдоо нэгэ жэл соо хүрэхэ хүнэhэ — уhа, мяха, крупа, тоhо. абажа ошохо ёhотой болонобди. Ракетэ дээрэ абажа гараhан ургамалнай жэл соо Газар дээрэ ямараар ургаха байгааб, тиимээр лэ ургаад ерэхэ. Ракетэ дээрэ байhан пружинатай час нэгэл жэлэй үнгэрhые харуулха. Харин Газар дээрэмнай 70 жэл үнгэрөөд байха болоно. Газарнай 70 дахин Нарые тойроод байха.

Эдэ бүгэдэhөө ямар тобшолол хэхэ болоноб гэхэдэ, сагай ябаса бушуу түргөөр ябалгаhаа дулдыдадаг гэhэн Эйнштейнэй hургаалай үндэhөөр хэзээ нэгэтэ эгээл холын мүшэдтэ ошожо болохо байна гээшэ. Теэд атомай хүсэнэй элирhэн, хэмэл одонуудай табигдаhан үедэ ажаhууhан бидэнэр тиишэ хэзээшье ошожо болохогүй гэхэ үндэhэгүй байнабди.

Д. Б. Чимитдоржиев.

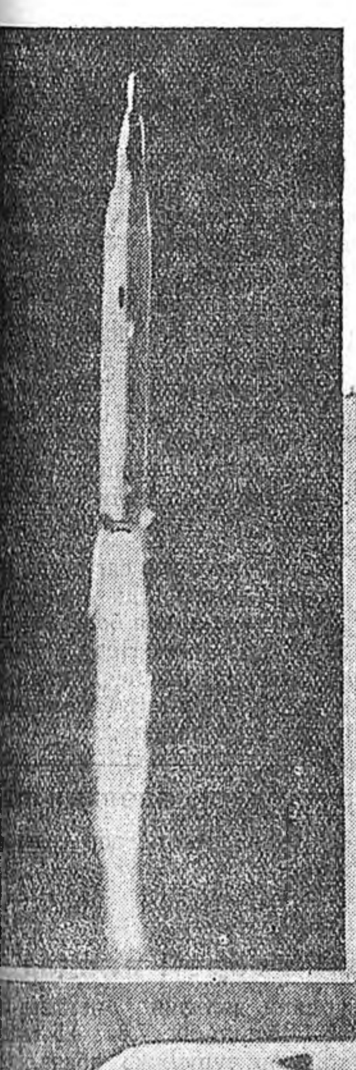

Бүмбэрсэг дэлхэйе шэнжэлхэ уласхоорондын жэлэй түсэбөөр, 1958 оной февралиин 21-дэ СССР-эй Европодохи хубиhаа нэгэ шататай геофизическэ ракетэ табигдаа. Энэ ракетэ эгээл дээрэ хүрэтэр—473 километр холо ошоhон байна.

Ракетэ дээрэ тодхогдоhон геофизическэ шэнжэлгын аппаратура, мүн бусад түхеэрэлгэ хамта дээрээ 1520 килограмм байгаа. Ракетэ бууха газартаа ерэжэ буугаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhаа) дээдэ тээнь советскэ геофизическэ ракетэ табигдаад байна. Шэнжэлгэ хэдэг аппаратура ракетын хушуундань hуулгагданхай. Шэнжэлгэ хэхэ аппаратура тодхоод, мүн нохой hуулгаад табигдаhан контейнер 212 километрын үндэрhөө ягаашьегүй бусаад байна. Наада таладань «Модница» гэжэ нэрэтэй нохой hиидэжэ ерээд амаржа hууна.

ТАСС-эй фотохронико.

ДУРАДХАЛНУУД

Мэргэжэлтэдые бригадираар табиха

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» СССР-эй Верховно Соведэй баталан абаhан Хуулиие хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо бидэ механизаторнууд ехээр hайшаанабди.

МТС-үүдэй хубилгагдахадань, тэндэхи мэргэжэлтэд колхозуудта ошожо байна. Энээнтэй дашарамдуулан, колхозой бригадануудаар эрдэм бэлигтэй мэргэжэлтэдые табиха дурадхал оруулнаб. Хэнэйшье мэдэhээр, колхозой комплексно бригада урданай багахан колхоз мэтэ болоно ха юм. Тиимэ бригадые ажал хэрэгээ hайн мэдэхэ мэргэжэлтэй хүнэй хүтэлбэрилбэл, үрэтэй байха hэн.

Мэргэжэлтэдые бригадир болгожо табихадаа, тэдэнэй ажалай түлбэриие хаража үзэхэ хэрэгтэй. Мүнөө үедэ олохон колхозуудта бригадирнууд агроном, зоотехнигүүдhээ бага түлбэри абадаг байна. Харин түлбэриень адли болгожо гү, али нэгэ бага нэмээгээ hаа, hайн мэргэжэлтэд бригадираар хүдэлхэ hэн.

Агроном И. Залуцкий.
Закамен.

Хүүгэдэй хубсаhа оёхо артель гү, цех хэрэгтэй

Советскэ правительство, Коммунистическэ партимнай үхибүүдэй золтой, жаргалтайгаар, хүхюунээр хүмүүжэхын тула ямар ехэ анхарал, оролдолго гарганаб! «Хүүгэдэй янза бүриин гутал хубсаhа бүри олоор оёдог болохо, шанарыень hайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол энээниие эли тодоор гэршэлнэ.

Хүүгэдэй янза бүриин хубсаhа олоор оёдог болохын, шанарыень hайжаруулхын тула энэ хэрэгые олзоборилгын нэгэ артельдэ даалгабал, hайн байгаа. Үгышье бол, оёдолой зарим томо предприятинуудта тусхай цехүүдые эмхидхэхэ хэрэгтэй. Республикын Госплан, Бурмонпромсоведэй правлени, Нютагай промышленностиин министерство энэ асуудалые ойрын сагта шиидхэхэ ёhотой.

Е. Ширапов.

Ном тараалгада hурагшадые хабаадуулая

Бурят-Монголой номой хэблэл 1957 оной туршада зуугаад ондоо нэрэтэй ном бурят хэлэн дээрэ хэблэжэ гаргаhан байна. Эдээнhээ миил 8 хэhэг уран зохёол (оршуулгатаяа хамта) манай Хэжэнгын аймагай номой наймаан соо харагдаа бэлэй.

Шэнэ ном уншаха дуратай ажалшад, hурагшад хэды олон аад, ном наймаалха хэрэгые эрхилэгшэдэй хүшэлдэнги нозог байhанhаа, олохон хүн болбосорол гэгээрэлэй эдеэшэг тэжээлhээ хохидоо гэхэдэ алдуу болохогүй.

Ушар иимэ дээрэhээ нютагай интеллигенци, hурагшад болон эдэбхитэд шэнэ гараhан номуудые ажалшадай дунда тарааха хэрэгтэ ехэхэн үүргэ дүүргэжэ шадаха байна. Ном тарааха талаар Закаменай, Яруунын аймагуудай hурагшадай эдэбхитэ үүсхэлнүүд олоной дэмжэхэ хэрэг байгаа гэжэ hанагдана.

Нэн түрүүн ном тараахын тулада юун хэрэгтэйб гэхэдэ: Номой хэблэлэй жэл соо гаргаhан гү, али гаргаха номой нэрэнүүд хүдөөдэ мэдэгдэхэ ёhотой байна. Хоёрдохёор, ном хэрэглэгшэдэй юрэнхы тоогой хэмжээн соо хангахаар номуудые абаашуулха тухай РПС-гэй город дээрэхи экспедиторнүүд hаналаа табилсадаг байха hэн.

Энэ шухала хэрэгые Культурын министерствын зүгhөө шалгадаг, ямар аймагта хэды хэмжээн соо, ямар номууд абаашагдахаар ёhотойе урид тодорхойлдог болоо hаань — бурят хэлэн дээрэ гараhан номууд ород тосхондо дэмы хэбтэхээ болихо бэлэй.

Б. Базарон, багша.

Манай словарь

Олон үгөөр гаргагдадаг удха ойлгомжые тобшохоноор тайлбарилжа шадаха аад, литературна хэлэндэ ороодүй байhан нютаг нютагай зарим үгэнүүд; литературна хэлэндэ хэрэглэгдэдэгшье hаа, зарим нютагта хүсэд ойлгогдохо болоодүй үгэнүүд уншагшадай дурадхалаар саашадаа газетын хуудаhанда үе үе үгтэжэ байдаг болохонь.

«Манай словарьта» орохоор, өөрсэ үгэнүүдэй бии hаань, тэдээн тухай тодорхойгоор бэшээд, эльгээхые гуйгдана.

ЛИТЕРАТУРНА ХЭЛЭНДЭ ОРОЖО БОЛОМООР НЮТАГ ҮГЭНҮҮД:

Ууган—түрүүшын үхибүүн (Хойто бэеын зарим аймагуудта хэлэгдэдэг).

Нянаня—эгээн бага дүү басаган (Байкало-Кударада хэлэгдэдэг).

Уурганша хүн—элдэб үгэ хэлэжэ байгаад сошодог, сошомхой хүн. (Закаменда, бусад зарим нютагуудта хэлэгдэдэг).

Үртэн—hүнгэ, тунга хагда ногоотой газар (Зэдэ, Торидо хэлсэдэг).

Зээмэ—hаднаглажа бариhан малай хашаа (Зэдэ, Торидо хэлэгдэдэг).

Хайба—ехэ онгосо (Баргажанда хэлэгдэдэг).

ЛИТЕРАТУРНА ХЭЛЭНДЭ ОРОНХОЙ ААД, ЗАРИМ ГАЗАРТА ХҮСЭД ОЙЛГОГДОХО БОЛООДҮЙ ҮГЭНҮҮД:

Бэлбэhэн—эрэhээ гээгдэhэн эхэнэр («вдова»).

Дашарамдуулан—тиихэтэй хамта, ямар нэгэн юумэтэй холбоотойгоор гэhэн удхатай («по случаю чего-либо, в связи с чем»).

Дулдыдаха — тэрээнhээ болохо гэhэн удхатай («зависеть»).

Дүй дүршэл—шадабаритай болохо гэhэн удхатай («практика, опыт»).

Найрамдал—эбтэй эетэй байха гэhэн удхатай («спокойствие, мир»).

Ниитын—олоной, бүгэдын, бултанай гэhэн удхатай («общий, общественный»).

Тангариг—тон шангаар үгэеэ үгэхэ, бэеэ уялгалха гэhэн удхатай («обет, клятва»).

Томилхо—хүдэлмэридэ, тушаалда оруулха гэhэн удхатай («назначать, выделять»).

Туйлалта—ехэ юумэ хэхэ, hанаhанаа бүтээхэ гэhэн удхатай («достижение»).

Мүрысөөн — түсэбөө, абаhан уялгаяа дүүргэхын тулада урилдаха, тэмсэхэ гэhэн удхатай («соревнование»).

Һорёон—урилдаха, хүсэ шадабаряа туршаха гэhэн удхатай («состязание»).

Гол ёhон—«принцип».

Эзэрхэг түримхэй—«агрессивный»

Элсүүлхэ—сугларуулха, хабаадуулха, хандуулха гэhэн удхатай («мобилизовать, привлекать»).

Силос болгогдохо ургамалнуул

Манай республика дотор ямар ургамалнуудые тарижа, силос дарахада hайн бэ? гэhэн асуудалаар Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой комплексно бригадын бригадир Б. О. Шарапов манда хандаа. Энэ асуудалдань харюу болгон, мэргэжэлтэдэй зүбшэл толилбобди.

Силос дарахын тулада тэжээлэй ямар ургамал таряа hаа, ногоон эшэ, набшаhан ехээр абтахаб гэжэ мэдэхэ шухала. Совет ороной олонхи нютагуудта, тэрэ тоодо манай республика доторшье, силослэгдэдэг гол ургамалнай кукуруза болоно. Кукурузын эшэ, набшаhанhаа малай эдихэдэ амтатай, шэмэтэй зөөлэхэн ногоон силос гарадаг. Кукурузын ногоон эшэ, набшаhан амтатай шэмэ, шүүhээр элбэг байжа, hайнаар, түргэн эhэдэг, эрхим шанартай силос болодог бшуу. Һайтар шанаржуулагдажа, үрэжэл түгэс болгогдоhон газарта агротехникын заабариие наринаар сахижа, кукурузын hайн үрэhэ таряад, анхаралтайгаар харууhалан ургуулбал, энэ культурын нилээд ехэ ногоон эшэ, набша намаан абтаха байна гэжэ түрүүшүүлэймнай туйлалта гэршэлнэ. Жэшээлэн хэлэбэл, Прибайкальска аймагай «Заветы Ильича» колхозойхид нёдондо жэл 10 гектар газарай га бүриhөө 470 центнер кукурузын ногоон тэжээл абаа hэн. Манай эндэ кукурузые августын хуушаар силос болгожо дарахада, таарамжатай гэжэ тодоруулагдаа.

Гэхэтэй хамта, шииг нойто багаар хэрэглэдэг, ган гасууршье жэлдэ бараг ургаса үгэдэг наран сэсэгые тарижа ургуулаад, эшэ, набшынь ногоон байхада сабшажа дарабал, шэмэтэй силос болодог. Энэ ургамалай «Саратовска—169», «Чкаловска гигант» гэдэг сортнуудые республикын колхозуудта hайнаар тарибал, гектар бүриhөө дунда зэргээр 150—350 центнер хүрэтэр ногоон эшэ, набшаhа хуряажа абаха байнабди. Тиигэбэшье, наран сэсэгэй эшэ, набшаhаар дараhан силос кукурузынхиhаа хатуу суурьтай, уhабхи, шэмээрээшье доошоо, эhэсэгүй байдаг. Наран сэсэгые горох, овёстой холижо, хабар хожомшог, майн хуушаар тарихада, гектар бүриhөөнь дунда зэргээр 300—400 центнер ургаса абтадаг. Тиихэдэ шэмэтэй hайн силос болодог байна.

Викэ гэжэ ургамалые горох овёс хоёртой холижо таряад, июниин тэнгэhээ хойшо — hайса сэсэглээд байхадань хуряажа силослэхэдэ, шэмэтэй тэжээл болодог.

Ороной түрүү колхозуудай дүй дүршэлhөө харахада, колхоз, совхоз бүхэн ниитынгээ малые оло янзын. шэмэтэ тэжээлээр хангахын тулада, силос болохоор 2—3 ондоо ургамал тариха аргатай.

Тэрээнhээ гадна, манай эндэхи элдэб ургамал, ногоогоор силос даража болохо байна. Жэшээлхэдэ, уhа нуурай эрье шадар ургадаг ожорhо, буусын hуурин халаахай, набша намаа гэхэ мэтые сабшаад, ногоохон зандань суглуулжа дараа hаа, мүн лэ шэмэтэ тэжээл болохо.

А. Литвина, Е. Гаханова,
агрономууд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Торпин аймагай «Улаан Бургалтай» колхозой поли дээрэ нёдондо жэлдэ ургуулагдаhан кукуруза харуулагдана.

З. Весниагай фото.

Хүдэлмэришэд, хүдөө бэшэгшэдэй, уншагшадайнгаа хүсэлэнгые хангажа, „Уншагшадай асуудал, дурадхалнууд“ гэhэн хуудаhа, булан өөрынгөө харюутайгаар үгэжэ эхилбэбди. Нүхэд, манай уншагшад, бэшэгшэд! Асуудал, дурадхалнуудаа эльгээжэ байхыетнай гуйнабди.

Элдэб һонин

ГРУЗИДА ҺУР ХАРБАЛГААР ҺОНИРХОНО

Номо—эртэ урда сагай зэмсэг мүн. Мүнөө һур харбалга һонирхолтой спортын нэгэн болонхой. Энэ спортоор ганса Бурят-Монголдо бэшэ, харин манай ороной бусад республикануудта, мүн арадай демократиин республикануудта һонирходог байна.

Грузинска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедэй научно-методическа Соведэй түрүүлэгшэ В. И. Элашвили һаяхан Бурят-Монгол ерээд ошоо.

—Грузида һур харбалгаар ехэ һонирходог. энэ спорт һүүлэй үедэ нилээд һэргээгдээ,—гэжэ тэрэ хөөрөө.

Грузиин түлөөлэгшэ номой түүхэ, һур харбалгын гурим, мэргэжэл ехэтэй харбагшад тухай һонирхоһон байна. Нүхэр Элашвили хизаар ороноо шэнжэлгын музей, багшын дээдэ һургуули, Соёлой институт, Сэлэнгын аймагай Сталинай, Тельманэй, Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудаар ябажа, һур харбалга тухай һонирхолтой мэдээсэл суглуулһан, мэргэжэл ехэтэй һур харбагшадтай хөөрэлдэһэн байна. Тиихэ зуураа, 1958 оной ноябрь һарада Тбилиси хотын 1500 жэлэй ойн тэмдэглэгдэхэ тухай хөөрөө. Энэ һайндэрэй хүндэлэлдэ зорюулагдан, национальна 20 янзын спортоор мүрысөөн болохо, тэрэ тоодо һур харбалган болохо юм. Энэ мүрысөөндэ өөрынгөө бэрхэ һур харбагшадые эльгээхыень Бурят-Монголой республикада хүсэһэн байна.

К. Сыденов.

Нэгэ уурхайда байрладаг

Аяар холын халуун оронһоо аяншалан ерэдэг алтан хараасгай манай эндэ нэгэл газарта байрладаг гэжэ багаһаа хойшо дууладаг байгааб. Тэрэнэй зүб, бурууень тодоруулха гэжэ үнинһөө хойшо оролдодог һэм. Зуһалан гэрэймнай хүндэлэн модондо хоёр хараасгай шабараар уурхай түхеэрээ бэлэй.

«Гэрээ» барижа дүүргэһэнэйнгээ һүүлдэ эмэ хараасгайнь үндэгэлжэ, уурхай соогоо удаан һуудаг болобо. Иигэжэ үндэгэеэ даража һууха-дань хоёр һалаатай аса һүүлынь уурхайһаа бултайжагаад байдаг байба.

Нэгэ уурхайда жэл бүхэндэ байрладаг, үгыень тодоруулха гэжэ шиидээд, нэгэтэ һуужа байхадань маряажа ошоод, хайшаар һүүлэйнь үрөөһэн һалаае таһа хайшалжархёо бэлэйб. Һүүлээрнь хараасгайнууднай дальбараануудаа дэбжээжэ, халуун ороноо бусаа һэн. Хойто жэлэй июнь һарын эхеэр үнөөхи тайруулһан һүүлтэй хараасгаймнай яаха аргагүй орожо ерээл даа. Нэгэтэ үглөөгүүр тооно дээрэмнай һуужа, олон табые шашажа, уурхай соогоо ороо һэн. Тэрэ хараасгайгаа танихадаа, мүн ехээршье баярлаа һэм.

Д. Ширабон.

Ярууна.

„Түмэр гар“

Дэлхэй дээрэ апха түрүүн баригдаһан атомна электростанци. Эндэ электронно элдэб олон механизм, аппарадуудай дундаһаа хүнэй гартал аб адли нэгэ приборой хүдэлжэ байхыень харахадаа һонирхонгүй байхын аргагүй. Энэ «түмэр гарай» хурганууд хүнэйхидэл адляар юумэ шэмхэжэ бариад, тон нарин ажал хэдэг.

Эдэ «түмэр гарнууд» зузаан гэгшын түмэрбетонно ханын саанаһаа оньһон аргаар хүдэлгэгдэдэг байна. Юуб гэхэдэ, амиды организмда ехэ хоротой радиоактивна зүйлтэй лабораторидо хүдэлмэрилхэ хүниие иимэ прибороор һэлгэхэ хэрэгтэй ха юм.

Телевизионно аппарадаар гү, али тусхай шэлэй саанаһаа «түмэр гарай» ажаллажа байхыень харахада хүнэй үнэншэмөөр бэшэ гайхалтай юм. Үрөөһэн гарынь тон нимгэхэн шэлээр хэгдэһэн амһарта болгоомжотойхоноор абажа, носожо байһан галда дүгэлүүлэн табина. Һүүлээрнь тэрэ амһарта руугаа уранай бутархай табяад, дээрэһээнь кислота адхана. Гадна милиграммын зэргын зүйл абажа, шэгнэдэг байна.

«Түмэр гарнуудай» хурганuудынь хүнэйхиһээ дутуугүйгөөр хүдэлжэ, нариихан зүүндэ ниидхэ һабагшалдаг, зангилаануудые уядаг байна.

Энэ орёо нарин аппаратурын хоёр «түмэр гарые» хүн холоһоо жолоодон хүдэлгэдэг. Булад хургануудынь хүнэй дуран соо хүдэлжэ, хэрэгтэй хамаг ажалые бүтээдэг. Энэ баримта манай советскэ техникын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһаниие элеэр харуулна. Мүнөө орон доторнай 2—2,5 миллион киловатт хүсэтэй атомна шэнэ электростанци баригдажа байна. Тэрэнэй бүхы хүдэлмэринь энэ мэтын автоматическа орёо нарин аппарадуудаар хүтэлбэрилэгдэхэ бшуу.

«Советскэ эхэнэр» журналһаа абтаба.

Трактор, машинаая байратай болгохонь

Ой модоор элбэг Урда арын тужаһаа зурыһан харгыгаар модо тээһэн мори тэргэтэй хүнүүдэй һубарилдан ябахань үдэр бүри харагдадаг болоо.

Ушарынь Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой правлени Даланта гэжэ газарайнгаа полевой станда трактор, машинануудай сарай бариха гэһэн шиидхэбэри гаргаһан байгаа. Мүнөө олохон кубометр модон энэ полевой станда асарагдаад байна.

Мүн трактор, машинануудай байха шулуун гараж, заһабарилгын мастерской колхозой центртэ баригдаха юм. Эндэ мүн лэ барилгын модо, шулуун бэлэдхэгдэжэ, зөөгдэжэ байна.

Б. Надмитов.

Олзотой агнуури

Закаменай аймагай «Дружба» колхозой ангуушан Балжан Будаевич Жалсанов агнууриин үнгэрэгшэ сезондо 22 булга, 90 хэрмэ, 2 хандагай, бусад ангуудые баряа. Тиигэжэ 10 гаран мянган түхэригэй олзо оруулаа.

С. Шагдуров.

Тахяа бүриһөө 100 үндэгэ

Банзарагса Бадмаевич Цыбиковые оролдосотой шубуушан гэжэ «Улаан оронгынхид» мэдэһээр үнинэй. Тахяануудаа һайнаар харууһалһан, зүбөөр эдеэлүүлһэнэй ашаар энэ нүхэр үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ 60 мянган үндэгэ тушаажа, даалгабаряа холо үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Энэ жэлдэ Банзарагса Бадмаевич тахяа бүриһөө 100 үндэгэ абаха гэжэ шиидэнхэй.

Мүнөө нүхэр Цыбиков абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор жэлэй эхинһээ хойшо хамта 8 мянган үндэгэн абтаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой шубуунай фермые даагша Б. Б. Цыбиков колхозойнгоо складта үндэгэ тушааха гэжэ байна.

А. Сельверов.

Зэрлиг ямаан

Зэрлиг ямаан орьёл хада уулын хангил хабсагайда байрладаг, тон солбон амитан юм Тэрэниие барихань ехэ бэрхэтэй байдаг. Тиимэһээ республикымнай хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейдэ мүнөө хүрэтэр энэ амитанай дүрсэ үгы байһан юм.

Түнхэнэй аймагай ангуушан Ш. Д. Ускеев Саян уулаар һаяхан агнажа ябатараа зэрлиг ямаа барижархёо. Тэрэнээ хизаар ороноо шэнжэлэлгын Улан-Удын музейдэ тушааба. Энэ ямаанай утань 2 метр 10 сантиметр, үндэрынь 1 метр 25 сантиметр болоо. Эбэрынь аяар 1 метр утатай. Иимэ ямаанууд манай эндэ гансал Ахын, Түнхэнэй, Закаменай аймагуудай үндэр. хада, хабсагайда байрладаг. Зэрлиг ямаан бэеынгээ түхэлөөр тэжээмэл ямаандал тон адлишье һаа, бэеэр һураггүй томо матарһан ута эбэртэй, бамбагар зөөлэн нооһотой юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зэрлиг ямаанай арһаар хэгдэһэн дүрсэ музей соо байна.

Ж. Жабон.

Комбинадайхид илаба

☆ Улан-Удын мяха-консервын комбинадай «Пищевик» бүлгэмэй спортсменүүд саһанай хайлахатай зэргэ стадион дээрээ гаража, футболоор энэ жэлэй сезондо бэлдэжэ эхилбэ.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр комбинадай футболистнар сэмбын фабрикынхидтай уулзажа, 2:0 гэһэн тоотойгоор шүүгээ.

☆ Һүүлэй үедэ волейболоор городой түрүү һууриин түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэжэ байна. Тус мүрысөөндэ хабаадалсаһан комбинадай волейболистнар 4 командатай уулзажа, илалта туйлаа. Ойрын үдэрнүүдтэ үшөө 6 командатай уулзахаяа байна.

Н. Святогор.

Шэнэ мэргэжэлтэд

Улан-Удын зооветинститут һаяхан 100 гаран мэргэжэлтэдые бэлдэжэ, хүдөө нютагуудта эльгээбэ. 50 зоотехник, 57 агрономой дундаһаа нүхэд Хантаев, Емельянов, Кречетов, Гомбоев гэгшэд шалгарһанай түлөө үнэмшэлгэнүүдтэ хүртөө.

Институт дүүргэжэ мэргэжэл олоһон залуу хүдэлмэришэд Читын, Эрхүүгэй областьнуудай, Яхадай, Бурят-Монголой АССР-эй колхозууд, совхозуудта хүдэлмэрилхөөр гараба.

Е. Иванова.

Һонин ушар

☆ **Үнэн харуулшан.** Африкын урда зүгтэ ажаһуугшад хонидоо нохойгоор бэшэ, харин тэжээмэл страус шубуугаар харууһалуулна. Энэ томо шубуун үнэн гэгшын харуулшан юм. Нохойе мэхэлхэ али болохо арганууудай бии һаа, страус ямаршье мэхэдэ ородоггүй байна. Тиимэһээ нэгэшье хулгайшанда хонидоо абхуулдаггүй. Страус харуулшан бэлшээридэ дүтэлһэн хүн бүхэниие намнахаһаа гадна, машиныешье намнажа ородог байна.

☆ **Золгүй хонин.** Үндэр уула хадануудтай Тасмания гэжэ ольторог Австралиин урда зүгтэ оршодог юм. Эндэ ажаһуугшад хонин ажал эрхилдэг байна.

Үнгэрһэн гурбан жэл хахадай саана бэлшэжэ ябаһан нэгэ хонин эгсэ эрьетэй ехэ ганга руу унашоо гэхэ. Хонишод тэрэниие гаргаха гэжэ хэды оролдобошье, абажа шадангүй орхиһон байна. Тэрэ гэһээр золгүй тэрэ хонин ганга нүхэнэй оёорто ургадаг ногоо эдеэд, гансаараа амидаржа байна. Гансал нооһониинь ехээр ургажа, тэрэниие зобооно ха. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ хони хараһан хүнүүд 20 килограмм нооһо тэрээнһээ хайшалхаар ха гэжэ тухайлаа.

(«Пионерская правда» газетэһээ.)

ХҮНДЭТЭЙ ВРАЧ

Нэгэтэ үглөөгүүр Түнхэнэй аймагтахи Аршаанай яһа-туберкулёзой санаторидо, мэдээгээ табинхай, үбшэн хүниие асарба ха. Үшөө урда үдэрынь тэрэнэй бэеын үбшэн мэдэгдэнгүй байһан аад, һүниндөө тэнсэлгүй шангаар үбдэшэһэн байгаа. Тэрэ хүниие врачын таһалгада оруулхадань, дунда зэргын аад, маряагүй бэетэй врач шамдууханаар хүрэжэ ерэбэ.

Еоложо хэбтэһэн үбшэн хүнэй гэдэһэ ехэл анхаралтайгаар эльбэжэ үзөөд, бэшэ хүдэлмэрилэгшэдтөө «операционнодо оруулагты» гэһэн захиралта үгэбэ.

Энэ хадаа санаториин главна врач, хирург Шираб Раднаевич Раднаев гээшэ. Элдэб зэмсэгүүдээ бэлдээд, Шираб Раднаевич консультант сестра хоёрые дахуулан операционно соогоо ороно.

Нүхэр Раднаевай операцияа хэжэ дүүргээд гаража ерэхэдэ, үүдэндэ нэгэ эхэнэр һуужа байба. Тэрэниие хараһаар «үбшэлһэн энэ хүнэймни нүхэр ёһотой» гэжэ бодоод, Шираб Раднаевич:

— Һанаагаа бү зобогты, операци һайнаар үнгэрөө. Нүхэртнай удангүй эдэгэхэ.

«Знамя» колхозой парторганизациин секретарь Базар-Сада Хоборков операциин һүүлээр удангүй һайжаржа, элүүр энхэ болоод, колхозойнгоо ажахые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ оролдосотойгоор хабаадалсажа байна.

Шираб Раднаевичын олон жэлэй туршада хүниие аргалха, эмшэлхэ ажал-ябуулгадань иимэ ушар оло дахин болоһон байна. Тэрээндэ аргалуулжа, ами наһаяа абаруулһан хүнүүд олон. Тэдэнэр хододоо Шираб Раднаевичые дурдан баясан ябадаг.

Шираб Раднаевич Раднаев Баргажанай аймагта 1900 ондо түрэһэн юм. Арбан долоо хүрэтэрөө эрдэмдэшье һураагүй, 1917 онһоол эхилжэ ном үзэһэн юм. 1931 ондо Эрхүүгэй медицинскэ институт дүүргэжэ, гурбан жэлдэ Сэлэнгын аймагта ажаллаһан байна. Тэрэ үедэ түрүүшын операци хэжэ эхилээ. Тэрэнэй оюун бэлигтэй, шадабаритайе мэдэжэ, манай республикын Элүүрые хамгаалгын наркомат Москвагай ортопедиин, травматологиин институдай аспирантурада эльгээбэ.

Тэрэнһээ хойшо Шираб Раднаевич Аршаанай санаториин главна врачаар ажаллана. Энэ мэргэжэлтэн өөрынгөө баян дүй дүршэлые залуу хүдэлмэришэдтэ дамжуулан үгэдэг. Шираб Раднаевич мүнөө жэлдэ 58-тай болобо. Теэд эдир залуугайнгаа эршэ хүсые, солбон габшагайе алдаагүй, харин мэргэжэл шадабаряа баяжуулһаар.

Манай республикын олон хүнүүд, мүн түнхэнөөрхиншье Шираб Раднаевичые һайн мэдэдэг, хүндэлдэг байна. Тиигэншьегүй яахаб, мэргэжэл һайнтай врачта аргалуулһан, ами наһаяа абаруулһан хүнүүд тэрэниие хэзээдэшье мартахагүй ха юм.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум Октябриин 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Шираб Раднаевичта «РСФСР-эй габьяата врач» гэһэн нэрээзэргэ олгоһон байна. Мүнөө нүхэр Раднаев өөрынгөө баян дүй дүршэл залуу врачуудта дамжуулан үгэжэ, амжалтатайгаар ажаллажа үргэлжэлһөөр.

Д. Игнаев, Б. Машкинов.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Венгриин сүлөөлэгдэһэн үдэртэ зорюулагдаһан баярай заседани Будапештдэ болобо

БУДАПЕШТ, апрелиин 4. (ТАСС). Фашизмһаа Венгриин сүлөөлэгдэһөөр 13 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай заседани Будапештын оперно театр соо апрелиин 4-нэй үдэшэлэн болоо.

Будапештын олониитын түлөөлэгшэд—ажалай түрүүшүүл, наука, искусствын ажал-ябуулагшад, Венгриин арадай армиин, ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд, дипломатическа түлөөлэлгын толгойлогшонор болон хүдэлмэрилэгшэдынь, Венгриин гадаадын журналистнууд театрын зал соо сугларaа.

Венгриин Хүдэлмэришэнэй социалистическэ партиин ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Янош Кадар, ВНР-эй Президиумэй түрүүлэгшэ Иштван Доби, Венгриин Хүдэлмэришэн-таряашанай революционно правительствын түрүүлэгшэ Ференц Мюнних болон ВНР-эй парти, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд президиумэй столой саана һууна.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев түрүүтэй Советскэ Союзай Партийно-Правительственна делегаци мүн лэ президиумдэ һууба.

Венгриин гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдые. советскэ айлшадые нэрьемэ шангаар, үни удаан альгаа ташан баярай заседанида хабаадагшад угтана.

Венгриин Арадай Республи[кын] Советскэ Союзай гүрэнэй гимн[ые] зэдэлнэ.

ВНР-эй Президиумэй түрүүл[эгшэ] Иштван Доби богонихон үгэ х[элэ]жэ, баярай заседани нээгээ.

Һүүлээрнь Венгриин Хүдэлм[эри]шэн-таряашанай революци[онно] правительствын түрүүлэгшэ, Ве[нг]риин Хүдэлмэришэнэй социал[ис]тическэ партиин ЦК-гэй полит[бю]рогой гэшүүн нүхэр Ференц М[юн]нихтэ элидхэл хэхыень үгэ үгт[э]... Нүхэр Ференц Мюннихын элид[хэл] нэгэнтэ бэшэ һайшаалгын а[льга] ташалгаар таһалдуулагдаа.

Удаань советскэ делегациие т[ол]гойлогшо нүхэр Н. С. Хрущев [үгэ] хэлээ. Заседанида хабаадаг[шад] бүгэдэ хүл дээрээ бодожо, удаан, нэрьемэ шангаар альга[а та]шан нүхэр Хрущевые амарша[лаа]. «Нүхэр Хрущев мандаха бо[лто]гой!», «Венгеро-Советскэ хани [ба]рисаан мандаха болтогой!» гэ[һэн] үгэнүүд зэдэлнэ. Нүхэр Н. С. Х[ру]щевой хэлэһэн үгэ үни удаан [үр]гэлжэлһэн, нэрьемэ шанга ал[ьга] ташалгаар нэгэнтэ бэшэ таһал[ду]лагдаа.

Баярай заседаниин түгэсхэ[лдэ] суглараrшад партийна гимн «[Ин]тернационал» дуулаа.

Баярай заседаниин дүүрэх[ын] һайндэрэй ехэ концерт болоо.

Венгриин сүлөөлэгдэһөөр 13 жэлэй һайндэр

Будапештдэ парад, митинг болобо

БУДАПЕШТ, апрелиин 4. (ТАСС). Гитлеровскэ булимтарагшадһаа Венгриин сүлөөлэгдэһөөр 13 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Будапештдэ сэрэгэй парад, ажалшадай митинг болоо.

Венгриин Хүдэлмэришэнэй социалистическэ партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Янош Кадар, ВНР-эй Президиумэй түрүүлэгшэ Иштван Доби, Хүдэлмэришэн-таряашанай революционно правительствын түрүүлэгшэ Ференц Мюнних, мүн Венгриин парти, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд апрелиин 4-нэй үглөөнэй 9 час 50 минутада митингын болохо газарта тодхогдоһон трибуна дээрэ гарана. Советскэ Партийно-Правительственна делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев, делегациин гэшүүд трибуна дээрэ байгаа. Сугларагшад Венгриин парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдые, советскэ айлшадые халуунаар амаршалаа.

ВНР-эй оборонын министр генерал-полковник Геза Ревес парад абаба.

Парадай һүүлээр митинг эхилээ. ВСРП-гэй Будапештын горкомой секретарь Дьердь Марошан митинг нээгээ. Н. С. Хрущев түрүүтэй советскэ Партийно-Правительственна делегациие тэрэ халуунаар амаршалаа.

Будапештын комсомолой орга[ни]зациин зүгһөө Шандор Бор[б]... эхэнэрнүүдэй союзай зүгһөө ...лне Бодоньи гэгшэд митинг дэ[эрэ] үгэ хэлэбэ.

Һүүлээрнь Янош Кадарта үгэ [үгө]тэнэ. Тэрэниие сугларагшад хал[уу]наар угтаа.

1945 оной апрелиин 4-дэ Сов[ет]скэ Арми манай ороной газар [нут]рэһээ гитлеровскэ һүрэг дээрм[эшэ]дэй һүүлшын үлэгдэлнүүдые ... нажа, манай үндэһэ яһатанай ... хэдэ шэнэ хуудаһан нээгдэһэн ... на гэжэ Янош Кадар хэлэбэ. Ве[нг]риин арад Советскэ Союзда ... зүрхэнһөө ехээр дурладаг ...

Юундэб гэхэдэ, манай орон Сов[ет]скэ Союзай ашаар лэ эрхэ сү[лөө]тэй, бэеэ даанхай болоҗо шад[аа]. Тиихэдэ гээгдэнги байһан ... орон 13 жэлэй туршада пром[ыш]ленна, хүгжэнги орон болоо. ...гээд арад зомнай хэзээ хэзээ[шье] хиһээ һайнаар ажаһуудаг болон[хой] гэжэ Янош Кадар хэлэбэ.

Һүүлээрнь нүхэр Н. С. Хрущ[ев] үгэ үгтэбэ. Советскэ делегаци[ин] толгойлогшые митингдэ хабаа[дагшад] нэрьемэ шангаар, үни уд[аан] альгаа ташан угтаа.

Митинг хааха зуураа Дьердь М[а]рошан нүхэр Хрущевто ханда[жа] советскэ арадта халуун, ахадүү[]... амаршалга хүргэхыень гуйба.

Митингдэ хабаадагшад парти[йна] гимн—«Интернационал» дуулаа.

Индиин премьер-министр Джавахарлал Неругэй мэдүүлгэ

ДЕЛИ, апрелиин 4. (ТАСС). Индиин премьер-министр Джавахарлал Неру апрелиин 4-дэ пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай зүгһөө атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай шиидхэбэриие һайшаагаа. Бидэнэрэй энэ шиидхэбэриие һайшааха байһамнай ойлгосотой. Юундэб гэхэдэ, ядерна туршалгануудые болюулхын хойноһоо Инди үнинһөө хойшо тэмсэдэг бшуу.

Мүн бусад оронуудшье ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай шиидхэбэри абаха бэзэ гэжэ найдажа байһан тухайгаа Неру хэлээ.

Баруун Германиин армиие ядерна буугаар зэбсэгжүүлхэ тухай шиидхэбэриие Неру буруушаагаа. Атомна буу зэбсэгэй улам ехэ газарта дэлгэрхэдэнь, аюул бүри ехэдэнэ гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ. Тиигээд ядерна буу зэбсэгһээ сүлөө газар Европодо байгуулха тушаа Польшын дурадхал дээрэ тогто[жо], Европын бүхы асуудалнуудые ... дурадхал шиидхэхэгүй байбаш[ье] зүб оруулагдаһан дурадхал гэ[жэ] гэжэ Неру мэдүүлээ. Харин Бару[ун] Германида ядерна буу зэбсэ[г] эльгээгдэбэл, энэнь түгшүүр[ые] шанга байдалые улам шангад[хаха] байна.

Ядерна буу зэбсэгэй турше[лгые] нюусаар хэжэ болохо юм гэжэ ... риман хэлэнэ. Теэд энэ һанаа[нь] буруу гэжэ элитэ ехэ эрдэмтэд ... лэнэ ха юм гэжэ Неру тэмдэглэ[бэ]. Тус асуудалые шэнжэлхын ту... хэдэн эрдэмтэ-экспертнүүдэй гру[п]па байгуулбал һайн һэн гэжэ ... хэлээ.

Советскэ Союз саг зуура, нэгэ[]... ды һарын туршада ядерна ... зэбсэг туршахаяа болёод лэ дүү[]... бэшэ бэзэ гэжэ Неру найдаба. [Бу]сад оронуудшье өөрынгөө зү[]... мүн лэ туршалгые болюулха ... гэжэ Неру найдаа.

Орон дотор футболоор түрүү һуури эзэлхын түлөө

Апрелиин 3-да Киевтэ Москвагай «Спартак» Ленинградай «Адмиралтеец» команданууд наадаад, 4:1 гэһэн тоотойгоор спартагай[хид] илаа.

Смыслов Ботвинник хоёрой наадан

Апрелиин 3-да Смыслов Ботвинник хоёрой 12-дохи наадан болоһон аад, дүүргэгдэнгүй хойшолуулагдаһан байгаа. Тиихэдэ М. Ботвинник булюу һайн байдалтай үлэһэн юм. Апрелиин 4-дэ наадаяа үргэлжэлүүлэнгүй В. Смыслов шүүгдэбэб гэжэ мэдэрээ. Тиигэжэ урдань дэлхэйн чемпион ба[йһан] М. Ботвинник 7,5 : 4,5 гэһэн [тоо]тойгоор түрүүлжэ ябана.

12-дохи нааданай дүүрэхэдэ, ... мүрысөөнэй түрүүшын хахадынь ... гэсэбэ. (ТАСС).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74; отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни и экономики — 47-59, пропаганды и местной информации —35-.., культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия —37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00701. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 10..